

05
4670

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 9 (180)
SEPTEMBER
1935

SISUKORD

1. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress 1
2. Kommunistliku Internatsionaali VII kongressi resolutsioon sm.
Piecki aruande kohta 7
3. *Krumin* — Balti riikide iseseisvus ja võitlus saksa faschismi vastu 8
4. *L. L.* — Faschismi vastu, ühise väerinna eest 13
5. *Manuilski D.* — Engels võitluses revolutsiooniliku marksismi eest 19

KLASSIVÕITLUS

Nr. 9 (180)

September

1935

Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress

Sm. G. Dimitrovi lõpukõne kongressi lõpukoosolekul 20 augustil 1935 a.

(Sm. Dimitrovi ilmumist kõnetoolile tervitab kogu saal tormiliku kiiduavaldusega. Kongressi saadikud tõusevad kohtadelt ja plaksutavad tuliselt käsi. Delegatsioonide tervitushüüded: „Rot Front!“, „Bansuei!“, „Hurraa!“ „Elagu seltsimees Dimitrov!“ Orkester mängib tuschit. Tervitused kestavad mitu minutit.)

Seltsimehed!

Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress, kõigi maade ja maailma kõigi kontinentide kommunistide kongress lõpetab oma tööd.

Millised on ta kokkuvõtted, milleks on kongress meie liikumisele, kogu ilma töölisteklassile, kõigi maade töörahvale?

See kongress oli võidule jõudnud sotsialismi maa — Nõukogude Liidu — proletariaadi ning enda vabastamise eest võitleva kapitalistliku ilma proletariaadi ühtsuse täieliku pühitsemise kongress. Sotsialismi võit Nõukogude Liidus, maailma ajaloolise tähtsusega võit, kutsub esile võimsa liikumise sotsialismi poole kõikides kapitalistlikkudes riikides. See võit kindlustab rahu asja rahvaste vahel, suurendades, Nõukogude Liidu rahvusvahelist kaalu, suurendades tema osa kui töötajate võimsat tuge nende võitluses kapitali vastu, reaktsiooni ja fashismi vastu. Ta kindlustab Nõukogude Liitu, kui proletaarse ilmarevolutsiooni alust. Ta paneb liikuma kogu ilma mitte üksnes töölisi, kes ikka enam kommunismi poole pöörduvad, vaid ka miljoneid talupoegi, kehvi töötajaid linnades, tuntava osa haritlasi, asumaade rõhutatud rahvaid; vaimustab neid võitlusele, suurendab nende poolehoidu kogu töörahva hiiglaslikule isamaale, kõvendab

nende otsustavus proletaarsest riiki toetada ja kaitseda kõigi ta vaenlaste vastu.

See sotsialismi võit tõstab rahvusvahelise proletariaadi kindlusetunnet enda jõudesse ja ta enese võidu tegelikkusesse, võimalustesse, usku, mis ise muutub määratuks tegevaks jõuks kodanluse võimu vastu.

Nõukogude Liidu proletariaadi jõudude ühinemises kapitalistlikkude maade proletariaadi ja töörahva hulkade võitlusjõududega kapitalistlikkudel maal asetseb kapitalismi läheneva kokkulangemise hiiglaväljavaade ja sotsialismi võidu pant kogu ilmas.

Meie kongress pani aluse kogu töörahva jõudude sarnasele laiale mobiliseerimisele kapitalismi vastu, missugust kunagi pole olnud töölisteklassi võitluse ajaloos.

Meie kongress seadis rahvusvahelise proletariaadi ette tähtsama lähema ülesandena — ta jõudude poliitilise ning organisatsioonilise koondamise ja selle isoleeritud oleku likvideerimise, milleni teda viis sotsiaaldemokraatlik klasside koostöötamise poliitika kodanlusega; töörahva koondamise töölisteklassi ümber laias rahva väerinnas kapitali ning reaktsiooni pealetungi vastu, fashismi ning sõjahädaohu vastu igal üksikul maal ja rahvusvahelisel näitelaval.

Meie ei mõelnud seda ülesannet peast välja. Selle seadis üles üleilmse tööliste liikumise kogemus ise ja kõigepealt — Prantsusmaa proletariaadi kogemus. Prantsusmaa kommunistliku partei teene seisab selles, et ta aru sai, mida on vaja teha tänä, et ta ei kuulunud sektante, kes partei kallal nääklesid ja fashismi vastase ühise võitlus-väerinna teostamist takistasid,

vaid valmistas sotsialistliku parteiga sõlmitud ühise tegevuse lepingu abil julgelt, enamlikult ette proletariaadi ühist väerinda, kui loodava fashismivastase rahva-väerinna alust. (*Kiuduavaldused.*) Nende sammudega, mis kogu töörahva elulistele huvidele vastavad, toovad prantsuse tööliste, kommunistid ja sotsialistid, prantsuse töölisteliikumise uuesti esimesele, *juhtivale kohale* kapitalistlikus Euroopas, näitavad, et nad on kommunaaride väerilikud järeltulijad ning Pariisi Kommuuna auväärse pänduse kandjad. (*Tormilikud kiuduavaldused.* Kõik tõusevad püsti. „Hurra!“-hüüded. Sm. Dimitrov pöördub presiidiumi poole ning plaksutab kogu saaliga koos sm. Thorez'ile ning teistele presiidiumis istuvaile prantsuse seltsimeestele.)

Prantsuse kommunistlikule parteile ja prantsuse proletariaadile kuulub teene, et nad oma fashismivastase ühise proletaarse väerinna võitluse praktikaga aitasid meie kongressi otsusi ette valmistada, millel sarnane määratu tähtsus on kõigi maade töölistele.

Kuid see, mis tehtud Prantsusmaal, on vaid esimesed sammud. Meie kongress, mis üles seab taktilise liini lähemateks aastateks, ei võinud piirduda vaid selle kogemuse registreerimisega, ta läks kaugemale. Meie, kommunistid, oleme klassiline, proletariaadi partei. Kuid meie oleme valmis kui proletariaadi eelvägi ühist tegevust korraldama proletariaadi ja teiste töötavate klasside vahel, kes huvitatud on võitlusest fashismi vastu. Meie, kommunistid, oleme revolutsioonilik partei. Kuid meie oleme valmis minema ühisele tegevusele teiste parteidega, kes fashismi vastu võitlevad.

Meil, kommunistidel, on teised lõpp-eesmärgid, kui neil klassidel ja parteidel, kuid võideldes oma eesmärgide eest, oleme samal ajal valmis ühiselt võitlema sarnaste lähemate ülesannete eest, mille teostamine fashismi seisukohti nõrgendab ning proletariaadi seisukohti kõvendab.

Meil, kommunistidel, on teistsugused võitluse meetodid, kui teistel parteidel, kuid võideldes fashismi vastu oma meetoditega, toetavad kommunistid ka teiste parteide võitluse meetodeid, kuivõrd puudulikult nad ka ei näiks, kui need meetodid tegelikult fashismi vastu on sihitud.

Seda kõik oleme meie valmis tegema sellepärast, et meie tahame kodanlise demokraatia maadel reaktsioonile, kapitali pealetungimisele ja fashismile teed kinni

panna, kodanlis-demokraatlikkude vabaduste likvideerimist takistada, proletariaadi, talurahva ning haritlaste revolutsiooniliku osa terroristlikku rüüstamist fashismi poolt ära hoida, noorsugu füüsilisest ning vaimlisest väljasuremisest päästa.

Seda kõik oleme meie valmis tegema sellepärast, et meie tahame fashistlikkudel maadel fashistliku diktatuuri kukutamist ette valmistada ning kiirendada.

Seda kõik oleme meie valmis tegema *sellepärast, et meie tahame päästa maailma fashistlikust barbaarsusest ning imperialistliku sõja koledudest.*

(Kõnetooli tuleb saksa kommunistliku partei saadik sm. Weber ning annab sm. Dimitrovile albumi. Sm. Weber ütleb: „Seltsimees Dimitrov, Saksamaa kommunistliku partei delegatsioonil nimel annan sulle selle raamatu, Saksamaa revolutsioonivõitlejate kangelaslikkuse raamatu. Oma ülesastumisega Leigzigi protsessil ja kogu oma edaspidise tegevusega olid nimelt sina eeskujuks Saksamaa kommunistlikule parteile, saksa fashismi vastu võitlejatele nende võitluses. Võta see raamat, see Saksamaa proletaarsete võitlejate kangelaslikkuse laul, kellele sa eeskujuks oled ja kes annavad oma vabaduse, oma tervise ning oma elu revolutsiooni eest!“ — Sm. Dimitrov võtab albumi ning süleleb sm. Weberi. Tormilikud kiuduavaldused, „hurra!“-hüüded, tervitusehüüded saadikute kohtadelt.)

Meie kongress on *võitluse kongress rahu alalhoidmise eest, imperialistliku sõja hädadohu vastu.*

Seda võitlust seame meie praegu *uut moodi.* Meie kongress lükkab otsustavalt tagasi imperialistlikkude sõdade suhtes saatuslikkusele rajatud seaded, mis tekkinud vanadest sotsiaaldemokraatlikkudest kujutlustest.

On tõsi, et imperialistlikud sõjad on kapitalismi saadus, et ainult kapitalismi kukutamine lõpu teeb kõikidele sõdadele, kuid on ka tõsi, et töötavad hulgad oma sõjaka tegevusega võivad imperialistlikku sõda takistada. Maailm ei ole praegu see, mis ta oli 1914 aastal.

Ühel kuuendikul maakera pinnast asub praegu võimas proletaarne riik, mis tugineb võitnud sotsialismi materjaalsele jõule. Targa staalinliku rahupoliitikaga ajas Nõukogude Liit korduvalt nurja sõjaõhutajate kallaletungimise plaanid. (*Kiuduavaldused.*)

Praegu on üleilmsel proletariaadil võitluses sõja vastu kasutada mitte üksnes tema hulgalise väljaastumise sõjariist, nagu 1914 aastal. Rahvusvahelise töölisteklassi hulga-

line võitlus sõja vastu sünnib tänapäev kooskõlas riikliku mõjutamisega Nõukogude Liidu poolt, tema võimsa punaväe kui rahu kõige tähtsama vahi poolt. (*Tormilikud kiiduavaldused.*)

Täna ei seisa rahvusvaheline tööliste-klass kodanlusega blokis oleva sotsiaaldemokraatia eranditu mõju all, nagu see oli 1914 a. Täna on olemas üleilmne kommunistlik partei — Kommunistlik Internatsionaal. (*Kiiduavaldused.*) Täna pöörduvad sotsiaaldemokraatlikkude tööliste hulgad Nõukogude Liidu ja ta rahupoliitika poole, ühise väerinna poole kommunistidega.

Täna ei vaata asumaade ja poolasumaade rahvad oma vabastamisele kui lootusetu asjale. Vastupidi, nad astuvad ikka otsustavamale võitlusele imperialistlikkude orjastajate vastu. Kõige paremat tunnistust annavad sellest *nõukogude revolutsioon Hiinas ja hiina rahva punaväe* kangelasteod. (*Tormilikud kiiduavaldused.* Kõik saadikud tõusevad püsti. Kuulduvad teritusehüüded.)

Rahvaste vihavaen sõja vastu muutub ikka sügavamaks ja põletavamaks. Töö-

rahvast imperialistlikkude sõdade kuristikku tõukav kodanlus riskeerib peaga. Praegu ei astu rahu säilitamise eest välja mitte üksnes töölisteklass, talupojad ning teised töötavad kihid, vaid ka rõhutud rahvused ja nõrgad rahvad, kelle iseseisvust uued sõjad ähvardavad. Isegi üksikud suured kapitalistlikud riigid, kes kardavad kaotusi maailma uuesti ümberjagamise tagajärjel, on *käesoleval* ajavahemikul sellest huvitatud, et sõda vältida.

See teeb võimalikuks töölisteklassi, kogu töörahva ning tervete rahvaste kõige laiemal väerinna imperialistliku sõja hädaohtu vastu. Tuginedes Nõukogude Liidu rahupoliitikale ja miljonite ning miljonite töötajate rahutahtele, ei annud meie kongress väljavaateid laialise sõjavastase väerinna arendamiseks mitte ainult kommunistlikule eelväele, vaid ka kogu rahvusvahelisele töölisteklassile ja kõikide maade rahvastele. Sellest, mil määral see üleilmne väerind teostatakse ja kuidas ta tegutsema saab, oleneb see, kas suudavad lähemal ajal fashistlikud ja imperialistlikud sõjaõhutada sündida uue imperialistliku sõja tulekahju või raiub võimsa sõjavastase väe-

Kominterni täidesaatekomitee sekretariaat. — Pahemalt paremale poole: smd Lrkoli, Manuilski, Gottwald, Dimitrov (peasekretär), Kuusinen, Pieck, Marty.

rinna kirves nende kuritegelikud käed maha.

Meie kongress on *töolisteklassi ühtsuse kongress*, ühise proletaarise väerinna eest võitlemise kongress.

Meie ei loo endile pettepilte raskuste kohta, mida ühise proletaarise väerinna teostamisele sotsiaaldemokraatlikkude juhtide reaktsioonilik osa saab looma. Kuid meie ei karda neid raskusi, sest meie väljendame miljonite tööliste tahet; sest, võideldes ühise väerinna eest, teenime meie kõige paremini proletariaadi huvisid; sest proletaarne ühine väerind on õige tee fashismi ning kapitalistliku korra kukutamiseks, imperialistlikkude sõdade vältimiseks.

Meie tõstis sellel kongressil kõrgele *ametiühingute ühtsuse* lipu. Kommunistid ei hoi a punaste ametiühingute iseseisvast olemasolust iga hinna eest kinni. Kuid kommunistid tahavad ametiühingulist ühtsust klassivõitluse läbiviimise alusel ja tahavad lõpulikult likvideerida sarnast olukorda, kus kõige järjekindlamad ja otsustavamad ametiühingulise ühtsuse ja klassivõitluse pooldajad Amsterdami Internatsionaali ametiühingutest välja heidetakse. (*Kiuduavaldused.*)

Meie teame, et mitte kõik Punasesse Ametiühingute Internatsionaali kuuluvate ametiühingute tegelased pole veel sellest kongressi liinist aru saanud ning seda omaks võtnud. Veel on olemas sektantliku endaga-rahulolemise jäänuseid, mida meil nende tegelaste hulgas ära võita tuleb, et kongressi liini kindlalt läbi viia. Kuid selle liini viime meie läbi maksu mis maksab ning leiame ühise keele meie klassivendadega, võitluse-seltsimeestega, töölistega, kes praegu Amsterdami ühendusesse kuuluvad. (*Tugevad kiuduavaldused.*)

Meie võtsime sellel kongressil kursi *ühise hulgalise poliitilise töolisteklassi partei* loomisele, proletariaadi poliitilise killustamise likvideerimisele, mis oli tekkinud sotsiaaldemokraatia klassilise koostöötamise poliitikast. Töolisteklassi poliitiline ühtsus *pole* meile *manööver*, vaid kogu tööliikumise tulevase saatuse küsimus. Kui leiduks meie hulgas inimesi, kes töolisteklassi poliitilise ühtsuse küsimusse kui manöövrise suhtuksid, meie võitleksime nende vastu, kui inimeste vastu, kes töolisteklassile kahju toovad. Nimelt sellepärast, et meie sellesse küsimusse suhtume sügava tõsidusega ning otsekohesusega, mida ette kirjutavad proletariaadi huvid, seame meie selle ühtsuse

alusena üles teatud põhimõttelikud tingimused. Need põhimõttelikud tingimused pole meie poolt välja mõeldud, nad on proletariaadi poolt võitluse käigus välja kannatatud, nad vastavad ka miljonite sotsiaaldemokraatlikkude tööliste taatele, taatele, mis läbielatud kaotuste õppetundidest on välja kasvanud. Need põhimõttelikud tingimused on kogu revolutsiooniliku tööliikumise kogemuste põhjal läbi proovitud. (*Kiuduavaldused.*)

Ja kuna meie kongress proletaarise ühtsuse tähe all läbi läks, siis polnud ta üksnes kommunistliku eelväe kongressiks, ta oli kogu rahvusvahelise töolisteklassi kongressiks, kes januneb sõjaka ametiühingulise ja poliitilise ühtsuse järele. (*Kiuduavaldused.*)

Kuigi meie kongressist osa ei võtnud sotsiaaldemokraatlikkude tööliste saadikud, ei olnud siin parteituid saadikuid, ei olnud esindatud fashistlikkudesse organisatsioonidesse aetud tööliised, siiski ei rääkinud kongress mitte ainult kommunistidele, vaid ka neile miljonitele töölistele, ta väljendas töolisteklassi rõhuva enamus mõtteid ja tundeid. (*Kiuduavaldused.*) Ja kui mitmesuguse suunaga töölisteorganisatsioonid kogu maailma proletaarlaste hulgas läbi viiks meie otsuste tõelikult vaba arutamise, siis meie ei kahtle, et tööliised toetaksid neid otsusi, mille eest teie, seltsimehed, nii üksmeelselt hääletasite.

Ja veel enam kohustab see meid, kommuniste, meie kongressi otsusi tegelikult kogu töolisteklassi omanduseks muutma. Sellest ei ole veel küllalt, kui nende otsuste eest hääletatakse. Sellest ei ole veel küllalt, kui neid otsusi kommunistlikkude parteide liikmete hulgas populariseeritakse. Meie tahame, et Teise Internatsionaali parteidesse ning Amsterdami ametiühingute ühendusesse kuuluvad tööliised, teistsuguse poliitilise suunaga organisatsioonidesse kuuluvad tööliised, üheskoos meiega neid otsusi arutaksid, oma praktilisi ettepanekuid ning täiendusi teeksid, üheskoos meiega mõtleksid, kuidas neid otsusi ellu viia, käsikäes meiega neid tegelikult teostaksid.

Meie kongress on *Kommunistliku Internatsionaali uue taktilise orienteerumise kongress*.

Seistes kindlalt *marksismi-leninismi* kõikumatul seisukohal, missugust seisukohta on kinnitanud kõik rahvusvahelise tööliikumise kogemused ja kõigepealt suure oktoobrirevolutsiooni võidud, vaatas meie kongress nimelt *elava marksismi-leninismi*

vaimus ja selle abiga läbi Kommunistliku Internatsionaali taktilised seaded vastavalt muutunud üleilmsele olukorrale.

Kongress võttis vastu kindla otsuse, et vaja on ühise väerinna taktikat *uut viisi* käsitada. Püsivalt nõuab kongress, et mitte ei rahuldutaks proletariaadi diktatuuri ja nõukogude võimu üldiste juhtsõnade palja propageerimisega, vaid et aetaks konkreetset, aktiivset, enamlikku poliitikat kõigis oma maasse puutuvates sisemistes ja välispoliitilistes küsimustes, kõigis aktuaalsetes küsimustes, mis puutuvad töölisklassi, oma rahva ja rahvusvahelise töölisklassi liikumise elulikke huvisid. Kongress nõuab kõige otsustavamalt, et kõik parteide taktilised sammud põhjeneksid konkreetse tõelikkuse kanel analüüsil, klassijõudude vahekorra ja kõige laiemate hulka poliitilise tasapinna arvestamisel. Kongress nõuab kommunistliku liikumise praktikast kõigi sektantsuse jäänuste täieliku väljajuurimist, millised jäänused käesoleval silmapilgul kõige suuremaks takistuseks on kommunistlike parteide tõelikult hulgalise, enamliku poliitika läbiviimisel.

Olles vaimustatud oma otsustavusest seda taktikku liini läbi viia ja oma kindlusest, et see tee meie parteidele suuri saavutusi toob, võttis kongress ühtlasi arvesse ka võimaluse, et mitte alati ei lähe selle enamliku liini läbiviimine praktikas libedalt, ilma vigadeta, ilma üksikute kõrvalekaldumisteta paremale või „pahemale“ poole — kõrvalekaldumisteta *sabassõrkiva kohanemise* poole või *kitsarinnaliku endaisoleerimise* poole. Missugune neist hädaohtudest „üldse“ peamine on, selle üle võivad vaielda vaid eluvõõrad kirjatargad. Suurem ja pahem on see hädaoht, mis käesoleval silmapilgul, teatud maal meie kongressi liini läbiviimist, kommunistlike parteide õige hulgalise poliitika arendamist rohkem takistab. (*Kiuduavaldused.*)

Kommunismi huvid ei nõua mitte sisutut, vaid *konkreetset võitlust kallakutega*, õigeajalist ning otsustavat vastulööki tekkivatele kahjulikkudele tendentsidele, õigeajalist vigade parandamist. Asendada vajalikku konkreetset võitlust kallakute vastu omapärase spordiga, pidada jahti näilikkude kallakute ja kallaklaste vastu, on lubamata kahjulik kõrvalekaldumine. Meie parteilises praktikas on vaja kõigiti kaasa aidata enesealgatuse arendamisele uute küsimuste ülestõstmisel, kaasa aidata partei tegevusse puutuvate küsimuste igakülgsel arutamisel, ning mitte parteilikkude igat kahtlemist ehk kriitilist märkust liikumise prak-

tiliste ülesannete kohta kohe kui mingit kallakut iseloomustada. On vaja läbi viia, et seltsimees, kes vea teinud, võiks seda töös parandada, kuid *halastamatult peksta ainult neid, kes oma vigadest jonnakalt kinni hoiavad, ja neid, kes parteid lõhuvad.*

Astudes välja töölisklassi ühtsuse eest, võitleme meie veel suurema energia ning leppimatusega *meie parteide sisemise ühtsuse eest*. Meie ridades ei või olla aset fraktsioonidel, fraktsioonilikkudel katsetel. See, kes katsub meie ridade raudset ühtsust mingisuguse fraktsioonilikkusega lõhkuda, see saab ise tunda, mida tähendab enamlik distsipliin, mida meile alati õpetasid Lenin ja Stalin. (*Kiuduavaldused.*) Olgu see hoiatuseks neile mõningatele ollustele üksikutes parteides, kes mõtleavad, et nad võivad oma partei raskusi, kaotuste haavu ja määratseva vaenlase hoope ära kasutada oma fraktsioonilikkude plaanide läbiviimiseks, oma grupihuvide teostamiseks. (*Kiuduavaldused.*) *Partei on üle kõige! (Tugevad kiuduavaldused.) Partei enamlikku ühtsust hoida kui silmatera — see on enamluse esimene ja kõrgem seadus!*

Meie kongress on *enamliku enesearevustuse ning Kommunistliku Internatsionaali ja ta sektsioonide juhtimise kindlustamise* kongress.

Meie ei karda avalikult näidata vigadele, nõrkustele ja puudustele meie ridades, sest meie oleme — revolutsioonilik partei, kes teab, et ta võib areneda, kasvada ning oma ülesandeid täita sel tingimusel, kui ta kõigest lahti ütleb, mis tema kui revolutsiooniliku partei arenemist takistab.

Ning seda tööd, mida tegi kongress, halastamatalt arvustades endaga rahulolevat sektantsust, skematismi, schabloonilikkust, mõtte laiskust, hulka juhtimise meetodite asendamist partei juhtimise meetoditega, — kogu seda tööd tuleb vastavalt jätkata kõikides parteides kohtadel, kõigis meie liikumise lülides, sest see on üks kõige põhiolulikumaid eeldusi kongressi otsuste õigeks elluviimiseks. (*Kiuduavaldused.*)

Oma resolutsiooniga täidesaatekomitee aruande kohta otsustas kongress meie liikumise *operatiivset juhtimist* koondada sektsioonidesse enestesse. See kohustab tööd kõigiti kõvendama kaadrite loomise ja kasvatamise ajal ja kommunistlike parteid kindlustama tõelikult enamlike parteide juhtidega, et parteid võiksid Kommunistliku Internatsionaali ja ta täidesaatekomitee täiskogude otsuste põhjal järskude sündmuste pöörete puhul kiirelt ja iseiselt leida kommunistliku liikumise po-

liitliste ja taktiliste ülesannete õige lahendamise. Juhtivate asutuste valimisel püüdis kongress Kommunistliku Internatsionaali juhatust luua inimestest, kes mitte distsipliini tundest, vaid sügavast veendumusest kongressi uued seaded ja otsused vastu võtavad, valmisolevalt ning kindlalt neid ellu viia võivad. (*Kiuduavaldused.*)

Ka on vaja igal maal kindlustada kongressi poolt vastuvõetud otsuste õiget tarvitusele võtmist, mis esimeses järjekorras ära ripub kaadrite vastavast proovimisest, paigutamistest ja orienteerumisest. Meie teame, et see ülesanne kerge pole. Tuleb silmas pidada, et osa meie kaadritest pole üles kasvanud enamlikkudel hulgalise poliitika kogemustel, vaid peaaesjalikult üldise propaganda alusel. Meie peame kõik tegema selleks, et oma kaadreid aidata ümber korraldada, ümber kasvada uues vaimus, kongressi otsuste vaimus. Kuid seal, kus ilmneb, et *vanad astjad* ei kõlba *uue viina* jaoks, tulevad vastavad järeldused teha — *uut* viina ei tule maha kallata ehk ära rikkuda *vanades* astjates, vaid *vanad* astjad asendada *uutega*. (*Elavus. Kiuduavaldused.*)

Nii aruannetest kui ka kongressi otsustest viskasime meie meelega välja *kõvad sõnad* revolutsioonilikkude väljavaadete kohta. Kuid seda mitte sellepärast, et meil põhjust oleks vähem optimistlikult, kui varem, revolutsiooniliku arenemise hoogu hinnata, vaid sellepärast, et meie tahame endi parteisid vabastada igasugusest kalduvusest enamlikku aktiivsust asendada revolutsioonilikkude lõõklausestega ehk viljatute vaidlustega väljavaadete hindamise kohta. Pidades otsustavat võitlust igasuguste stüühilikkude seadetega, arvestame meie revolutsiooni protsessi arenemist mitte kui pealtvaatajad, vaid kui selle protsessi aktiivsed osavõtjad. Kui revolutsiooniliku teo partei, täites igal liikumise astmel revolutsiooni huvides seisvaid ülesandeid, mis antud ajaastme konkreetsetele tingimustele vastavad, kainelt arvestades laiade töörahva hulkade poliitilist tasapinda, kiirendame meie kõige paremini proletaarse revolutsiooni *võiduks* vajalikkude subjektiivsete eelduste loomist. (*Kiuduavaldused.*)

„Võtta asju niisugustena, nagu nad on,“ rääkis Marx, „s. o. kaitseda revolutsiooni huvisid muutunud olukorrale vastaval viisil.“ Selles on asja sisu. Seda ei tohi meie kunagi unustada.

Seltsimehed! *Vaja on kongressi otsused hulkadesse viia, neid hulkadele selgitada, neid tarvitada kui hulkade tegevuse juhust, ühe sõnaga, muuta nad miljonite töötajate lihaks ja luuks!*

On vaja kõikjal maksimaalselt kõvendada *tööliste enesealgatust kohtadel*, kommunistlikkude parteide ja töölisteliikumise allorganisatsioonide enesealgatust nende otsuste läbiviimisel.

Siit lahkudes peavad revolutsiooniliku proletariaadi esindajad oma maadele viima kindla veendumuse, et meie, kommunistid, kanname vastutust töölisteklassi ja töölisteliikumise saatuse eest, iga rahva saatuse eest, kogu töötava inimsöö saatuse eest.

Meile, töölistele, aga mitte ühiskonna vereimejatele ja kurnajatele, kuulub maailm, tööliste kätega ehitatud ilm. Praegused kapitalistliku ilma valitsejad — need on *ajutised inimesed*.

Proletariaat — see on *tõelik, homne* maailma peremees. (*Tormilikud kiuduavaldused.*) Ja ta peab oma ajaloolikule kohale asuma, peab oma kätte võtma valitsemise ohjad igal maal, kogu ilmas. (*Kiuduavaldused.*)

Meie oleme Marxi ja Engelsi, Lenini ja Stalini õpilased. Meie peame oma suurte õhutajate väärilikud olema. (*Kiuduavaldused.*)

Staliniga eesotsas peab meie mitmemiljoniline poliitiline sõjavägi, üle saades kõigist raskustest, mehise läbi minnes kõigist takistustest, purustama ja suudab purustada kapitalismi kindluse ja saavutada sotsialismi võidu kogu maailmas! (*Tormilikud kiuduavaldused.*)

Elagu töölisteklassi ühtsus!

Elagu Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress!

Tormilikud kiuduavaldused, mis ovatsiooniiks muutuvad. Orkester mängib „Internatsionaali“, millele saadikud kaasalaulavad. Saadikute hüüded: „Elagu Stalin!“, „Elagu Dimitrov!“, „Hurraa!“, kolmekordne „Rot Front!“, prantsuse delegatsioon laulab „Carmagnole’t“, tshehi delegatsioon — „Tshervonnõi Standard“, hiina delegatsioon — „Hiina punaväe marssi“, itaalia delegatsioon — „Bandera rossa“, saksa delegatsioon — „Roter Wedding“. Saadikute hüüded: „Elagu Kominterni tüürimees sm. Dimitrov!“, „Hurraa!“. Sm. Thorez: „Enamliku partei ja ta juhi seltsimees Stalini auks — hurraa!“ — „Hurraa!“-hüüded. — „Kominterni ja ta tüürimehe sm. Dimitrovi auks — hurraa!“ — „Hurraa!“-hüüded. Orkester mängib „Internatsionaali“.)

Kongressi resolutsioon sm. Piecki aruande kohta

Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee tegevuse üle

1. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress kiidab heaks Kominterni täidesaatekomitee poliitilise läini ja poliitilise tegevuse.

2. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress kiidab heaks Kominterni täidesaatekomitee 1933 a. märtsi, 1934 a. oktoobri ja 1935 a. aprilli läkitused II Internatsionaali juhatusel ja rahvuslikele sektiioonidele ühise tegevuse ettepanekuga võitluses fashismi, kapitali pealetungimise ja sõja vastu. Kahetsust avaldades, et II Internatsionaali täidesaatekomitee ja enamuse tema sektiioone kõik need ettepanekud tagasi lükkasid, mis tegi kahju töölisklassi huvidele, ja ära märkides selle tõsiasja ajaloolist tähtsust, et sotsiaaldemokraatlikud töölised ning rida sotsiaaldemokraatlikke organisatsioone juba võitlevad kommunistidega käsikäes fashismi vastu, töörahvahulkade huvide eest, kohustab Kommunistliku Internatsionaali VII kongress Kominterni täidesaatekomiteed ja kõiki Kommunistlikku Internatsionaali kuuluvaid parteisid edaspidi igati *püüdma teostada ühise väerinna loomist, nii rahvuslikus kui ka rahvusvahelises ulatuses.*

3. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress konstateerib kommunistlike parteide töö ja hüüdsõnade suurenevat revolutsioonilikkust mõju laiade töölisklasside seas, sealhulgas ka sotsiaaldemokraatlike parteide liikmete seas. Sellest lähtudes kohustab kongress kõiki Kommunistliku Internatsionaali sektiioone lähema aja kestel ära võitma sektantlike traditsioonide jäänuseid, mis takistavad ligipääsu leidmist sotsiaaldemokraatlikele töölisklassidele ja muutma agitatsiooni ning propaganda meetode, mis senini saagedasti abstraktset ja hulkadele vähe arusaadavat iseloomu kandsid, ning anda neile täiesti konkreetne ja hulkade otsekoheste nõuete ning igapäevaste huvidega seotud suund.

4. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress märgib ära tõsised puudused rea Kommunistliku Internatsionaali sektiioonide töös: — hiljaksjäämine ühise väerinna taktika läbiviimisega, oskamatus mobiliseerida hulki nii poliitilise, kui ka majandusliku iseloomuga osaliste nõudmiste ümber, mitteamusaamine võitluse va-

jadusest kodanlike demokraatia jäänuste kaitsmiseks, mitteamusaamine imperialismivastase rahvaväerinna loomise vajadusest asumaadel ja sõltuvatel maadel, hoolimatus töö vastu reformistlike ja fashistlike ametiühingutes ning töörahva hulgalistes organisatsioonides, mis asutatud kodanlike parteide poolt, töötavate naiste seas töötegemise allahindamine, talurahva ja linna väikekodanlike oolluste seas töötegemise tähtsuse allahindamine, samuti ka täidesaatekomitee hiljaksjäämine neile sektiioonidele poliitilise abi andmisega. Arvesse võttes kommunistlike parteide järjesti kasvavat osa ja vastutust, kes peavad juhtima revolutsioneerivate hulkade liikumist, arvesse võttes seda, et vaja on operatiivne juhtivus koondada sektiioonidesse enestesse, paneb Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomiteele ette:

a) oma tegevuse raskusepunkti üleviimisel kogu ilma töölisklassi liikumise põhimiste poliitiliste ja taktiliste seadete väljatöötamisele, lähtuda kõigi küsimuste lahendamise juures iga maa konkreetsetest tingimustest ja iseäraldustest, reeglipäraselt hoidudes otsekoheste vahelesegamisest kommunistlike parteide sisemisesse organisatsioonilistesse asjadesse;

b) süstemaatlikult aidata kommunistlike parteides kaadreid ja tõelike enamlikke juhtijaid luua ning kasvatada, et parteid võiksid Kommunistliku Internatsionaali kongresside ja Kominterni täidesaatekomitee pleenumite otsustealusel sündmuste järskudel pöörangutel kiirelt ja iseseisvalt kommunistliku liikumise poliitiliste ja taktiliste ülesannete õige lahenduse leida;

c) anda kommunistlikele parteidele mõjuvat abi nende ideoloogilises võitluses poliitiliste vastastega;

d) aidata kommunistlikele parteidele nii oma kogemusi kui ka kogu maailma kommunistliku liikumise kogemusi ära kasutada, kuid hoida ühe maa kogemuste mehaanilisest ülekanemisest teisele ja konkreetse marksistliku analüüsi asendamisest kulunud vormiga ja üldiste vormelitega;

e) kindlustada Kommunistliku Internatsionaali juhtivate organite tihedamat sidet tema sektiioonidega ta tähtsamate sekt-

sioonide autoriteetsete esindajate aktiivsema osavõtmise teel Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee igapäevast tööst.

5. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress, näidates selle peale, et nii kommunistlikud noorsooühingud, kui ka kommunistlikud parteid hulgalise töö tähtsust noorsoo seas ja selle töö nõrkust real maadel alla hindavad, paneb Kominterni täidesaatekomiteele ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali täidesaatekomiteele ette mõjuvad abinõud tarvitusele võtta rea komnoorsooühingu organisatsioonide sektantliku kinnisuse äravõitmiseks, ja komnoorte kohuseks teha, et nad kõigisse kodanlis-demokraatlikkude, reformistlikkude ja fashistlikkude parteide, samuti ka usulikkude ühenduste poolt asutatud hulgalistesse töötava noorsoo organisatsioonidesse (ametiühingud, kultuuri-, spordiühingud) peavad astuma ja neis organisatsioonides süstemaatlikku võitlust pidama mõjuavaldamise eest noorsoo laiade hulka peale, mobiliseerides noorsugu võitlusele militariseerimise vastu, sundtöölaagre vastu, noorsoo ainelise seisukorra parremustamise eest; noore töötava inim põlve õiguste eest, püüdes sel eesmärgil kõigi noorsoo mittefaschistlikkude hulgaliste organisatsioonide laialdase ühise väerinna loomist teostada.

6. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress märgib ära, et sotsialismi võidu mõjul NSV Liidus, kriisi mõjul kapitalistlikkudes riikides, saksa fashismi metsikuse ja uue sõjahädaohu

mõjul on viimastel aastatel alanud kogu maailmas laiade tööliste ja üldse tööraha-hulkade pööramine reformismilt revolutsioonilikule võitlusele, laiali- ja lahusolekult — ühisele väerinnale. Kommunistliku Internatsionaali VII üleilmne kongress, arvesse võttes seda, et tööraha püü ühtsele tegevusele kasvab ka edaspidi, sotsiaaldemokraatlikkude üksikute juhtide vastupanu peale vaatamata, — paneb kõigile KI sektiioonidele ette võitlust pidades proletariaadi ühise väerinna ja kõigi töötajate rahvaväerinna eest kapitali peale tungimise vastu, fashismi ja uue sõja hädaohu vastu, *koondada enda tähelepanu oma ridade edasisele kindlustamisele ja töölisteklassi enamuse võitmisele kommunisti poole.*

7. KI VII üleilmne kongress märgib ära, et *ainult kommunistlikkude parteide jõust ja mõjust proletariaadi laiades hulkades, kommunistide energiast ja eneseohverdamisest oleneb valmiva poliitilise kriisi muutmine võidurikkaks proletaarseks revolutsiooniks.* Praegu, mil real kapitalistlikudel maadel valmib poliitiline kriis, seisab kommunistide kõige tähtsam ja otsustav ülesanne selles, et mitte rahulduda saavutatud edusammudega, minna edasi uutele edusammudele, laiendada sidemeid töölisteklassiga, võita miljonite töötajate usaldus, muuta Kommunistliku Internatsionaali sektiioonid hulgalisteks parteideks, võtta kommunistlikkude parteide mõju alla töölisteklassi enamuse ja kindlustada sellega proletaarse revolutsiooni võiduks vajalikud tingimused.

Sm. Krumini aruanne Kominterni VII kongressil

Seltsimehed, sm. Erkoli andis oma aruandes sügava märksistlik-leeninliku analüüsi rahvusvahelisele olukorrale, mis kannab uue ilmasõja eelõhtu kurjakuulutavat iseloomu. Täiesti õieti seadis ta kõigi komparteide ette silmapilgu kõige tähtsama ülesandena — võitluse rahu eest, koondades tule peamise sõjaõhujataja — hitlerliku Saksamaa ja tema liitlaste vastu. Sellest kongressist osavõtavad Balti riikide — Soome, Eesti, Läti ja Leedu — delegatsioonid võtavad tervena ja täielikult vastu kõik sm. Erkoli põhiseaded ja teesid.

Viimasel ajal, eriti pärast Saksa-Poola lepingu sõlmimist oleme meie selle tunnis-tajad, kuidas hitlerismi avalikud ja sala-

jased agendid, Poola ministri ja kindralstaabi ametnikud, Balti riikides ringi sõidavad, siin pöörast aktiivsust avaldavad ja üksikuid Balti riike püüavad imperialistlikkude sõjaõhujatajate blokki NSV Liidu vastu tõmmata, ja seda, peab ütleva, mitte ilma tagajärgedeta. Baltimaa ei seisa kogu-nisti mitte viimasel kohal saksa imperialismi rööv-programmis, mille täitmise niinimetatud saksa rahvus-sotsialism enese peale on võtnud. Baltimaa geograafiline ja strateegiline seisukord teeb tema üheks kõige tähtsamaks fuginpunktiks mitte üksnes imperialistide võitluses ülemvõimu saamise pärast Baltimerel, vaid ka röövsõja pidamiseks Nõukogude Liidu vastu. Sm.

Erkoli teesides rõhutatakse täiesti õieti, et „nemad — saksa imperialistid — tahavad hävitada Balti riikide iseseisvust ja muuta neid platsdarmiks Nõukogude Liidule kalaletungimiseks.“

Baltimaa rahvad tunnevad teravamalt kui kusagil mujal oma rahvuslikule iseseisvusele hitlerliku röövimperialismi ja tema liitlase, fashistliku Poola, poolt kasvavat hädadohtu. Selleks, et kogu selle hädadohu aktuaalsusest aru saada, on küllalt *Leedu* peale näidata. Paljude aastate vältel teevad saksa fashistid kõva agitatsiooni Memeli maakonna Leedu küljest ärakiskumiseks. Viimasel ajal on nad sõnadelt üle läinud tegudele ja on Leedu piiridele mobiliseerinud suure rünnakrühmlaste armee, kes igal soodsal silmapilgul valmis on oma rööv-kalaletungu Leedule toime panema. Memeli maakonna haaramine võib sündida iga päev. Ühes sellega on praktilikult pävakorda seatud küsimus Leedu jagamisest saksa ja poola imperialismi vahel. Oleks kõige suurem enesepettus, kui tahetaks oletada, et tegemist on ainult Leeduga. Ei. Kalaletung Leedule on ainult alguseks hitlerlikule sõjakäigule kogu Baltimaa kalale. Ja kui mõned Soome rahvussotsialistlikud ringkonnad, keda peasjalikult Soome metsatööstus rahaga toetab, praegu Nõukogude Karjala haaramise plaane välja töötavad ja „Suurest Soomest — Soome lahest Valge mereni“ unistavad, kui nad kavatsevad neid avalikke röövplaane saksa ja poola imperialismi abil ja juhtimisel teostada, lapsikus lootuses, et hitlerism nende endini ei tungi, siis on see ainult endapettus või, õigemini, Soome rahva jäme petmine. Saksa ja poola imperialismi interventsioonisõda NSV Liidu vastu seab pävakorda ka Soome rahva iseseisvuse küsimuse.

„Saksamaa eesmärk, — räägib üks hitlerismi „teaduse“ tulpe, keegi Königsbergi professor *Lesius*, oma raamatus „Saksamaa ja Ida“, — saavutatakse siis, kui tal õnnestub venelasi Baltimere äärest eemale tõrjuda ja Vene-Saksa piiri Dnjeprini nihutada. Siis osutuks *Soome* meie eestkostmise alla, Kroonlinna ja Liibavi sadamad oleksid meie sõjalaevade teenistuses, Narva, Peipsi ja Suur Beresina aga võiksid moodustada teise tugevasti kindlustatud riigikaitseliini.“

Niisugused ja sellesarnased mõtteavaldused pole saksa rahvussotsialistlikus kirjanduses sugugi mitte-juhuslikud. Nad peegeldavad hitlerismi mõnesuguseid konkreetseid plaane, eriti Balti riikide suhtes. Nad peegeldavad Baltimaa anneksiooni

vana tööprogrammi, mida saksa imperialism püüdis kõvasti teostada ilmasõja ajal ja mida keiserlik Saksamaa Brest-Litovski läbirääkimiste ajal 1918 aastal valjusti kõigile kuulutas. Leedu, Läti ja Eesti rahvahulgad veendusid oma kogemustel, mida saksa imperialismi „kultuurikandmise ülesanne“ idas tähendab. Nende maade töörahvahulgad tuletavad veel praegu hirmu ja jälestusega meelde röövimisi, vägivalda, mahalaskmisi, rekvireerimisi ja sundtööd, mis saksa okupatsioonile neile kaela tõi.

Novembri-revolutsioon Saksamaal ja sellele järgnev keiserliku Saksamaa purulöömine läänerindel ajasid saksa imperialismi röövplaane Baltimaa kohta ajutiseks segi. Saksa okupandid, keda rahva ülestõus taga piitsutas, pidid 1918 a. lõpul Baltimaalt kiire korras lahkuma. Kuid et saksa imperialism Baltimaa suhtes oma anneksioonilistest plaanidest kunagi pole loobunud, seda tunnistab Scheidemanni ja Noske poolt varustatud von der Goitzi armee röövsõjakäik võiduka proletaarse revolutsiooni vastu Balti riikidesse. Proletaarse revolutsiooni verine mahasurumine Soomes ja Lätis von der Goitzi vägede poolt paneb Baltimaa laiad rahvahulgad veel praegugi hirmu ja jälestusega värisema. See oli saksa imperialistide silmis ainult uus vahend selleks, et enamuse vastu võitlemise lipu all Balti riikide rahvaid oma küüsi haarata ja orjastada. Meie ei peatu Hitleri liitlase — poola imperialismi — samasugusel röövplaanel Baltimaa kohta, mida küllalt tuntud pan Studnicki hiljuti täiesti avalikult välja lobises.

Saksa ja poola imperialismi ülemvõimu kindlustamine Baltimaadel toob endaga kaasa Baltimaa muutmise otsekoheste sõjategevuse tallermaaks, rahvusliku iseseisvuse kaotamise, Baltimaa ärajagamise saksa ja poola imperialismi vahel, siin fashistliku kodanluse kõige tagurlikumate ja verejanulikumate olluste ülemvõimu kindlustamise ja jäädvustamise töörahva üle, töolisteklassi verise mahasurumise ja rõhumise, saksa ja poola mõisnikkude vihatud võimu uuesti jaluleseadmise hädadohu, läti, eesti ja leedu talupoegadelt selle maa äravõtmise, mille nad agraarreformi tagajärjel said, leedu, läti, eesti ja soome rahvahulkade ennekuulmatu rahvusliku orjastamise hitlerliku Saksamaa ja tema liitlase, poola imperialismi, poolt. Seepärast on Balti riikide laiad rahvahulgad enam kui kusagil mujal ärevuses oma saatuse pärast, kui saksa ja poola imperialistid sõda alustavad. Seepärast vaatavad Balti riikide rahvahulgad palava kaastunde ja lootusega

Nõukogude Liidu peale, tervitades tema rahupoliitika igat sammu, igat sammu tema võimsa punaväe — kogu inimkonna rahu ja edu sõjaväe — kõvendamise alal.

Leeninlik-staalinlikku rahvuspoliitikat tegelikult teostades, kindlustas Nõukogude Liit Balti riikide — Soome, Eesti, Läti ja Leedu — iseseisvust. Nõukogude Liit oli esimene suurriik, kes Balti riikide iseseisvust tunnustas ja nendega rahulepingud sõlmis. Sellest ajast möödunud 15 aasta vältel on Nõukogude Liit Baltimaa väikeste rahvaste iseseisvuse ainuke kaitsja olnud ja selleks ta jääbki. Nõukogude Liit sõlmis Balti riikidega kaubalepingud, milles ta nende riikide majanduslikkudele tarvidustele suurel ulatusel vastu tuleb. Nõukogude Liit sõlmis kõigi Balti riikidega mittekallaletungi- ja sõpruse-lepingud. Kui saksa ja poola pealetungiva poliitika iseloom Baltimaal välja selgus, siis tegi Nõukogude Liit kohe ettepaneku regionaalse idapakti sõlmimiseks, mis väikeste Balti riikide puutumata kindlustab.

Ainult Nõukogude Liit, keda juhib vääramata rahupüüe, on selleks rahvusvaheliseks jõuks, kelle peale kõik väikesed ja rõhutatud rahvad, sealhulgas ka Baltimaa rahvad, võitluses saksa ja poola imperialismi pealetungi vastu, võitluses oma rahvusliku iseseisvuse eest, võivad toetuda. Käesoleval ajal võib rahu asja Baltimaal aidata ainult NSV Liiduga tihe majandusliku ja poliitilise koostöö poliitika, ainult otsustav väljastumine saksa ja poola imperialismi sõjaõhutamisele suunatud saherduste vastu, ainult NSV Liidu rahupoliitika, sealhulgas Nõukogude Liidu poolt ette pandava regionaalse idapakti, avalik ja otsustav toetamine. Ainult niisugune poliitika on Baltimaa rahvaste laiate hulkade huvides. Kuid niisugust poliitikat Baltimaa „rahvusliku“ kodanluse võimalolevad fashistlikud kildkonnad ajada ei või ega taha. Baltimaa fashistlik kodanlus, kes kodus fashistliku sunnitöö, võllaste ja revolutsioonilikkude tööliste mahalaskmise reshiimi maksma on pannud, kes igasugust rahva vabastuseliikumist metsiku terrori meetoditega maha surub, rahvusliku rõhumise ja rahvusliku tagakiusamise poliitikat ajab, läheb saksa ja poola imperialismiga kokkuleppimise teed, relvastuse suurendamise ja NSV Liidu vastase sõja ettevalmistamise teed.

Soome fashistlik kodanlus teeb, end valeliku „erapooletuse“ maskiga varjates, tegelikult igapäevast provokatsiooniliku ässitusetööd Nõukogude Liidu vastu, õhutab valgekaartlaste kallaletunge nõukogude asustustele, puhub üles „Suur-Soome“ maru-

rahvuslikke ideid ja teeb saksa ja poola imperialismi juhtimisel ettevalmistusi Nõukogude Kärjala ja Ingerimaa haaramiseks. Sellesama erapooletuse hoidmise ja suurriikide sisemistesse asjadesse mitte-vahelisegamise maski all loobub Läti ja Eesti fashistlik kodanlus Nõukogude Liidu algatuse toetamisest rahu hoidmise asjus ja õhutab igati sõjakat meeoleolu ning organiseerib alaliselt ja süstemaatlikult vihast vaenu Nõukogude Liidu vastu. Leedu fashistlik kodanlus, kes Memeli maakonna küsimuse ümber marurahvuslikku vaimu õhutab, kiusab samal ajal karmilt taga ja surub maha Leedu rahvahulkade igasugust hitlerivastast liikumist, püüdes tegelikult kokkuleppele hitlerismiga. See Balti riikide kodanluse praegusel ajal võimalolevate fashistlikkude kildkondade poliitika on Baltimaa rahvaste elulikkude huvide, nende rahvusliku iseseisvuse ja vabaduse alalhoidmise huvide äraandmise poliitika.

Balti riikide proletariaadi ajaloolised sidemed vene proletariaadiga ja kapitalismi kriisi eriline sügavus ning teravus aitab selleks kaasa, et võidurikas sotsialismi ehitusetöö NSV Liidus Baltimaal enam kui kusagil mujal töörahva hulkade peale revolutsioneerivat mõju avaldab. Pealegi elasid Soome, Eesti, Läti ja Leedu rahvahulgad 1917—19 a. a. ise oma proletaarse revolutsiooni läbi. See põhjustab Baltimaal klassiliste vastuolude üliväga suure teravuse ja kodanluse klassilise diktatuuri eriti metsikud vormid. Pole siis imestada, et Baltimaa kontrrevolutsiooniliku kodanluse laiad ringkonnad fashistlikus Saksamaas kõige kindlamat tagatist näevad oma riigi revolutsiooniliku tööliselikumise vastu. Saksa imperialism aitas timuka von der Goltzi näol soome kodanlusel 1918 a. soome proletariaadi kangelaslikku ülestõusu veresse uputada. Saksa „raudsed diviisid“ surusid 1919 a. maha Nõukogude Läti ja Nõukogude Leedu. Saksa tagurlus aitas hitlerismi näol aktiivselt kaasa Baltimaa fashiseerimisele, aitas Ulmanite ja Pätside fashistlikkudel kildkondadel fashistlikku riigipöört toime panna. Hitlerliku Saksamaa abil on praegu kõigis Balti riikides rahva õlgadel maksma pandud „rahvusliku“ suurvõimude kõige tagurlikumate, rahvale kõige vaenulikumate, kõige müüdavamate kildkondade diktatuur, kes tuhandete niitidega seotud on saksa kapitaliga (mis, muuseas, ühes inglise kapitaliga Balti riikide majanduses valdavat osa etendab). Läti, eesti, soome ja leedu kodanluse mõjuvate ringkondade orientatsioon hitlerlikule Saksamaale, mis järeldub

kodanluse kontrevolutsioonilikkudest klassihuvidest, tema majanduslikust sidemest saksa kapitaliga, rääkimata proletaarse revolutsiooni vastase ühise võitluse „traditsioonidest“ 1917—19 a. a., on sõjaka hitlerismi väga olulik tugi Baltimaale.

Kuid ekslik oleks siit järeldust teha kodanluse monoliitsuse kohta, sügavate vastuolude puudumise kohta Balti riikide kodanluse ridades välispoliitika küsimustes. Vastupidi, ühes kasvava sõjahädaohuga kasvavad ja süvenevad ikka enam ka vastuolud kodanluse ridades, kellest osa hitlerismivastast meeleolu väljendab ja rahu alalhoidmisele püüab. Kui Soomes, kes saksa okupatsiooni ja saksa või poola mõisnikkude valitsust pole tunnud, kodanluse avalikult faschistlikkudel kildkondadel veel korda läheb rahvahulki saksa imperialismi tõelikkude kavatsuste suhtes petta, siis Eesti, Läti ja Leedu rahvahulki juba sellega petta ei saa. Need on oma enese nahal juba saksa okupatsiooni režiimi tundma õppinud. Nende silmis tähendab Saksa-amaa ülemvõim talurahva maa riisumist, saksa ja poola mõisnikkude võimuseisukorra uuesti jaluleseadmist, rahvusliku kultuuri, koolide ja keele halastamatut mahasurumist, rahvusliku iseseisvuse ja vabaduse kaotamist. Leedu, Läti ja Eesti rahvahulki, kes saanud õpetust ilmasõja kibedal kogemusel, on raskem petta ka „erapooletuse“ juhtsõnaga, sest et nad oma kogemustel on näinud, kuidas vaenulikud imperialistlikud sõjaväed rea aastate vältel nende maad tallasid ja laostasid. Nad ei usu erapooletuse hoidmisesse tulevases sõjas, pealegi veel tingimustes, kui võimalolev klass hitlerismiga kokkuleppimise ja koostöö poliitikat ajab. Seepärast tõuseb Balti riikide kõige laiemate rahvakulkade ette nii teravalt ja käskivalt üles küsimus: kas ühes hitlerliku Saksa-amaa sõja õhutamisele, riigi täielikule laostamisele, rahvuslikule ja sotsiaalsele orjastamisele, või — ühes Nõukogude Liiduga võitlusele rahu eest, rahvusliku iseseisvuse ja vabaduse võitmisele ning kõvendamisele? Kas ühes võimutseva faschistliku kodanluse müüdava kildkonnaga, kes hitlerismiga kokkuleppimise poliitikat ajab, Baltimaale sõtta tõmbamise poliitikat, või ühes revolutsiooniliku proletariaadiga võitlusele faschistliku barbaarsuse vastu, sõja vastu, mida koos hitlerliku Saksa-amaa kavatsetakse, võitlusele rahva rahvusliku ja sotsiaalse vabastamise eest. Need küsimused tõusevad praegu tungivalt Balti riikide laialiste talurahvahulkade ette, haritlaskonna, ametnikkonna ette,

väike- ja isegi osa keskkodanluse ette, iga mõtleja inimese ette. Neist ei saa mööda. Ja neid küsimusi ei saa isegi Baltimaa valitsevad klassid üksmeelselt lahendada. Võitluse sõja vastu Baltimaal on elu ise pannud lahutamatusse sidemesse võitlusega Ulmaniste, Pätside ja Smetonade faschistliku diktatuuri vastu. See loob soodsa pinna laialdase rahvaväerinna organiseerimiseks võitluseks faschismi ja sõja vastu Balti riikides.

Kahjuks peab konstateerima, et meie parteid pole suutnud antud seisukorda ära kasutada, või on teda väga väiksel määral kasutanud, niisuguse laialdase rahvaväerinna organiseerimiseks võitluseks sõja ja faschismi vastu. Meie parteid Baltimaal, vähemalt tuntav osa parteiliikmeid, kannatavad veel selle all, mida sm. Dimitrov tabavalt rahvuslikuks nihilismiks iseloomustas, mis võimaldab laialdaste töörahvahulkade rahvuslikkude tunnete peale sülitada. Niisuguse antileeninliku rahvusküsimusesse suhtumise iseloomustuseks võib olla järgmine näide Läti kompartei kogemusest. Kui 1932 aastal rühm silmapaistvaid läti kirjanikke riigi rahvusliku iseseisvuse kaitse motiividel patsifistliku üleskutsega faschistlikkude sõjaplaanide vastu välja astus, siis leidis meie partei ridades inimesi, kes järsult selle kirjanikkude „rahvusluse“ vastu astusid ja kõik nende väljaastumised tööliste klassi huvide äraandmiseks kuulutasid.

Sarnased kõige kahjulikumad sektantlikud seaded on, kahjuks, olemas ka reateiste Baltimaa parteide ridades ja nad on mõnes kohas alles hoidunud täielikult kuni käesoleva ajani. Meie parteid pole veel õppinud ära kasutama hõõrumisi ja vastuolusid, mis tekivad valitsevate klasside ridades. Nad pole suutnud faschismi pealetungimisele väarikat vastulööki organiseerida ja laialdase faschismivastase ning sõjavastase võitluse rahvaväerinna etteotsa asuda.

Meie parteid kõigis Balti riikides teevad õige energiliselt sõjavastast agitatsiooni sõjaväes ja laiades rahvahulkades, kuid see agitatsioon kannab veel tuntaval määral sektantlikku iseloomu. Ta on määratud tööliste võrdlemisi kitsastele ringkondadele, kes rahvuslusest juba vabanenud, kes revolutsiooniliku võitluse vajadusest ja nõukogude võimu, kui rahva vabaduse ja iseseisvuse ainukese kindla tagatise loomise vajadusest juba aru on saanud. Kuna peasi praegu selles seisab, et võitlusele sõja vastu tõmmata laiad rahvahulgad, kes pole veel rahvuslikust ideoloogiast vabanenud, kuid keda juba nüüd võib ja peab

aktiivsesse sõjavastasesse ning fashismivastasesse võitlusesse tõmbama. Täiesti puudulikult on Baltimaa komparteid ära kasutanud ka seda rikkalikku materjali, mida Nõukogude Liidu rahupoliitika meile iga päev annab. Faschismi, kui sõja tööriista, paljastades ja Nõukogude Liidu rahupoliitikat propageerides, pole meie parteid suutnud rahvaliidumist Nõukogude Liidu ühe või teise konkreetse algatuse aktiivse toetamise kasuks organiseerida, eriti Nõukogude Liidu poolt ette pandud regionaalse idapakti kasuks. Ometi oleks aga meie aktiivne väljaastumine idapakti toetamise eest, nõudmisega, et Soome, Läti, Leedu ja Eesti avalikult ühineksid nende riikide väerinna, kes rahu alalhoidmise poole püüavad, nõudmisega, et otsustavalt loobutaks kokkuleppe poliitikast sõjaõhutajatega — hitlerliku Saksamaaga ja Poolaga — meie väljaastumine oleks võinud küllalt laialdase rahvaliidumise esile kutsuda, ühes sellega vastuolusid valitsevate klasside leeris suurendades ja süvendades.

Sõjavastasel ja fashismivastasel liikumisel on Baltimaal kõige sügavamad sotsiaalsed juured, tal on kõige laialdasemad tagavarajõud töötavate talupoegade hulka, kes oma maa pärast hirmul on; väikekodanluse, töötava haritlaskonna, ametnikkonna jne hulkades, kes rahvusliku kultuuri vabaduse ja iseseisvuse pärast kardavad; laiades rahvahulkades, keda sõda uue laostamise, orjastamise ja hukatusega ähvardab. Neid hulki võib liikuma panna proletaarse ühise väerinna alusel, mille teostamises meie alles esimesi edusamme astume, ja sedagi veel mitte kõigis Balti riikides. Seepärast jääb ühise võitluseväerinna arendamine ja laiendamine esimeseks ja kõige tähtsamaks ülesandeks meie parteidele, kes organiseerivad hulkade liikumist sõja vastu. Kuid need ei ole kaugeltki veel kõik meie ülesanded; sõjavastasesse ja fashismivastasesse võitlusesse võib ja tuleb tõmmata palju laiema rahvahulga, kes sagedasti ja mitmel pool patsifistlikkude ja isegi rahvuslikkude juhtsõnade järel sammuvad. See nõuab täielikku loobumist sektantlikkudest töömeetoditest ja otsustavat võitlust nende meetodite vastu, sektantlikkude juhtsõnade vastu; see nõuab, kõigepealt, selget ja täpset seisukohta rahva rahvusliku iseseisvuse kaitsmise küsimuses.

Sm. Erkoli seadis üles meie maadele üliväga tähtsa küsimuse — rahvusliku vabastusesõja küsimuse. Ta ütles, et, näiteks, leedu rahva sõda hitlerliku sõjakäigu vastu oleks niisugune vabastusesõda, mil-

lest proletariaat peab osa võtma. See on täiesti õige.

Baltimaa revolutsioonilik proletariaat ja kommunistid ei suutu sugugi mitte ükskõikseltselt Baltimaa rahvaste saatuse küsimusse, leedulaste, lätlaste, eestlaste ja soomlaste rahvusliku iseseisvuse küsimusse. Kommunistid võitlevad otsustavamalt kui keegi teine hitlerismi Baltimaale tungimise vastu, Baltimaa rahvaste orjastamise vastu saksa imperialistide poolt, kõigi rahvaste ja, arusaadavalt, ka oma enese rahva rahvusliku iseseisvuse ning vabaduse eest.

Baltimaa rahvaid ähvardava kõige tõsisema hädaohu ees teatavad kommunistid avalikult, et nad iga silmapilk valmis on oma rahvaste rahvusliku iseseisvuse ja vabaduse kaitsele asuma, kui saksa ja poola imperialism neile kallale tungib. Meie Leedu kompartei teatas juba avalikult, et ta valmis on rahva sõjast hitlerliku sõjakäigu vastu osa võtma, ükskõik misugust Leedu maaala hitlerlik Saksamaa enda külge liita tahaks. Kuid samal ajal ei unusta meie, kommunistid, seda, et käesoleval ajal Balti riikides võimalolev fashistlik vägistajate kildkond pole suuteline mitte mingisugust rahva sõda hitlerismi vastu pidama, et see fashistlikkude võimuvägistajate kildkond, Nõukogude Liidu rahupoliitika toetamisest loobudes ja hitlerliku Saksamaa ning Poola lõa otsas sammudes, rahvusliku äraandmise poliitikat ajab, Baltimaa poola ja saksa imperialistide allutamise poliitikat, Baltimaa nõukogudevastase sõja tallermaaks muutmise poliitikat. Meie parteide esimene ja kõige tähtsam ülesanne on organiseerida rahva laialdast võitluseväerinda selle Balti riikide välispoliitika äraandliku kursi vastu, saavutada Balti riikide avalikku ühinemist nende riikide väerinnaga, kes käesoleval ajal rahu hoidmist püüavad, saavutada Nõukogude Liidu rahupoliitika avalikku toetamist ja, igal sammul fashistliku barbaarsuse vastu võideldes, töörahva igapäevaseid huvisid kaitses, valmistada rahvahulki võitlusele Hitleri sõjakäigu vastu Baltimaale.

Hitlerismi röövplaanide vastu välja astudes ei unusta kommunistid aga seda, et fashistlik diktatuur Balti riikides kõige alatumat vähemusrahvaste rahvusliku tagakiusamise ja rõhumise poliitikat ajab, et soome fashistid kallale kipuvad rootsi rahvuse vabadusele ja õigustele; et läti kodanlus Latgallia rahvast kuritegelikult riisub ja tema üle hirvitab; et leedu fashistid Memelis saksa vähemuse rahvusliku rõhumise poliitikat ajavad, et kõigil neil maadel metsik antisemitism mõllab

ja juute taga kiusatakse. Otsustavalt välja astudes ükskõik missuguse Baltimaa maaala territoriaalse ühendamise vastu hitlerliku Saksamaaga, peavad kommunistid kõigil neil maadel mitmekordselt kõvendama võitlust „oma“ kodanluse poolt vähemusrhuvuste rahvusliku rõhumise vastu, Baltimaa rõhutatud rahvaste täieliku üheõiguse ja enesemääramise eest.

Seltsimehed! Kommunistliku Internatsionaali VII kongress märkis ära faschismi ja sõja vastu võitlemise marksistlik-leeninliku liini, koondades halastamatult peamise sõjaõhutaja — hitlerliku Saksamaa — vastu; ta andis meile sõjavastase võitluse

kesk-juhtsõna — rahu juhtsõna, Nõukogude Liidu kaitsmise juhtsõna.

Selle juhtsõna all ja selle liiniga lähevad Balti riikide komparteid nüüd laiaesse rahvahulkadesse, mobiliseerides neid fashistliku barbaarsuse ja ülekohtuse nõukogudevastase sõja vastu, fashistliku diktatuuri päka alla surutud Baltimaa rahvaste rahvusliku ja sotsiaalse vabastamise eest.

Elagu Kommunistik Internatsionaal!

Elagu kogu maailma proletariaadi juht ja juhataja seltsimees Stalin! (*Kõiduavaldused.*)

L. L.

Faschismi vastu, ühise väerinna eest

1. Omapärane fashistlik diktatuur Eestis

Praeguses keerulikus rahvusvahelises olukorras, mil saksa faschism kõvendatud võitlust peab Baltimaade haaramiseks, omandavad need väiksed maad *tuntavalt suurema tähenduse*, kui see kuuluks neile nende erikaalu järele. Sellepärast omandab meie võitlus faschismi ja hitlerliku pealetungimise hädaohtu vastu, rahu eest, suure tähtsuse.

Hitleri võimuletulek ja fashistliku diktatuuri maksmapanek Saksamaal avaldas eriti suurt mõju Baltimaade olukorrale, sealhulgas ka eesti kodanluse peale. Siin leiduvad *tugevad faschismi tendentsid*, milles eesti kodanlus hakkas väljapääsu otsima raskest seisukorrast, said Hitleri võidu tagajärjel mõjuva tõuke oma edasiarenemiseks.

Saksa faschismi otsekohesel poliitilisel ja ainelik-rahanduslikul toetusel asus *üks osa eesti kodanlust kohe* pärast Hitleri võimuletulekut hulgalise fashistliku partei organiseerimisele ja fashistliku pöörde ettevalmistamisele. Sellesse parteisse — „vabadussõjalaste“ liitu — kuulus see osa eesti kodanlusest, kes seotud on saksa kapitaliga ja kel otsekohesed sidemed on Saksamaaga. Sinna kuulusid kõik need reaktsioonilikud ollused, eriti eesti ohvitserkonnast, eesotsas kindral Larkaga, kes saksa okupatsiooni ajal, 1918 a., okupantidega koos töötasid. Selle partei pealöögi jõuks olid n. n. „vabadussõjalased“ — 1918—19. a. nõukogude vastasest sõjast õsavõtjad. Endised mõisnikud — saksa

parunid — ja saksa kodanlus Eesti linnades olid selle parteiga ühenduses ja toetasid teda. „Vabside“ partei programm on väga lähedane saksa rahvussotsialistide programmile.

Faschistid kasutasid hulkade määratu suurt rahulolematust maksva olukorraga selleks, et hargestada kõige kihvtisemat *sotsiaalset demagoogiat*, tõmmates oma poole linna ja küla väikekodanluse tuntavad hulgad, tungides teataval määral töötute ning osaliselt ka tööliste sekka. Faschistid lubasid tööliste töö ja palkade kõrgendamist. Kapitalistidele — sissetulekute suurendamist. Talupoegadele — maad ja vabastamist võlgadest. Väikekodanlusele — maksude kergendamist jne. Demagoogia kõrval võtsid faschistid laialises ulatuses tarvitusele terrori, ähvardades pärast võimuletulekut kätte maksta kõigile, kes neile vastu töötavad; nad ajasid laiali tööliste koosolekuid, peksid töölisi, sundisid mahajäänud rahvakihte oma ettepanekute eest hääletama jne.

Niisuguse laialise pealetungimise tagajärjel, mis ei leidnud vastutõotamist kodanlis-demokraatlikkude parteide poolt, suutsid faschistid 1933 a. sügisel põhiseaduse rahvahääletusel tõmmata oma põhiseaduse projekti eest hääletama kaks kolmandikku kõikidest hääletajatest.

Faschistid organiseerisid väga lühikese aja jooksul 1933 a. oma hulgalise partei, löid oma põrandaaluste rakukeste võrgu üle kogu maa ja asutasid oma sõjariistus

löögigrupid riigiaparadis, sõjaväes, politseis ja kodanlikes sõjalises organisatsioonis — „Kaitseliidu“, ning seadsid 1934 a. algul päevakorda *võimuhaaramise küsimuse*, kavatsedes maksta panna saksa faschismi eeskujule vastavat faschistlikku diktatuuri. „Vabside“ faschistliku diktatuuri maksmapanek pidi muutma Eestimaa saksa imperialismi *sõjaliseks platsdarmiks* võitluses Nõukogude Liidu vastu.

Kuid saksa faschismi eeskujule rajatud faschistliku diktatuuri maksmapaneku kavatsused tekitasid *lõhe* eesti suurrkodanluse ridadesse. See osa kodanlust, kes inglise orientatsiooniga on ja kelle eesotsas seisab Pätsi (linnakodanluse ja külakurnajate) partei ning need sõjaväelised ringkonnad, eesotsas kindral Laidoner, kes on seotud inglise kindralstaabiga, kartsid oma poliitiliste ja majanduslike seisukohtade kaotamist. Kuigi Pätsi-Laidoneri grupp faschistliku põhiseaduse ja faschistliku diktatuuri maksmapanemise küsimustes „vabadussõjalastega“ ühes meeles oli, läks ta neist lahku faschistliku diktatuuri sisseadmise abinõude ja meetodite ning välispoliitilise orientatsiooni küsimustes. Pätsi-Laidoneri grupp, kelle käes oli valitsusvõim, otsustas sellepärast faschistliku riigipöörde algatust oma kätte haarata. Kindral Laidoneri toetavate sõjaväeosade ning „kaitseliidu“ abil organiseeris Pätsi grupp 1934 a. märtsis riigipöörde ja pani maksta oma diktatuuri.

Praeguse faschistliku diktatuuri omapärasus Eestis seisab selles, et ta ei tulnud võimule mitte ainult võitluses töolisteklassi vastu, vaid tal tuli pidada võitlust võimu pärast ka saksa faschismi toetusel tegutsevate „vabsidega“. See andis talle võimaluse oma diktatuuri maksta panna *määratusuure demagoogiliku manöövri katte all*. Pätsi valitsus tõendas, et ta paneb oma diktatuuri maksta selleks, et võidelda faschismi vastu ja kaitsta demokraatiat. Sotsiaaldemokraatliku partei juhid tõendasid samuti, et valitsuse diktaatorlikud abinõud on tarvilikud „demokraatia jaluleseadmiseks“. See oli täielik pettus, mille abil taheti töötavaid hulki eksitusse viia. Esialgu raskendas see hulkade mobiliseerimist faschistliku valitsuse vastu.

Tegelikult *hävitas* valitsus järjekindlalt demokraatlike vabaduste jäänuseid. Ta keelas ära kõik kodanlik-demokraatlikud parteid, samuti ka sotsiaaldemokraatliku partei. Kuigi valitsus keelas ka „vabadussõjalaste“ partei ja vangistas terve rea selle partei tegelasi, vabastas ta hiljem vangistatud „vabsid“ ja hakkas otsima lähene-

mist nendega. Üks osa „vabse“ töötab juba valitsusega koos. Ühtlasi loob valitsus uut faschistlikku parteid, — unifikseeritud tüüpi parteid, kuhu värbatakse praeguse valitsuse pooldajaid ja neid ollusi „vabside“ hulgast, kes on valmis Pätsiga töötama. Valitsus püüab sellesse parteisse tõmmata ka töölisi, eriti keelatud sotsiaaldemokraatliku partei liikmeid. Rida parempoolseid sotsiaaldemokraatlikke tegelasi ongi juba sellesse faschistlikku parteisse astunud.

Edasi, valitsus lõpetas parlamendi tegevuse. Parlamendi ja demokraatlike oma-valitsuste asemele loob valitsus korporatiivset korda. On juba asutatud rida korporatsioone: külakurnajate ja jõukate talupoegade jaoks, töösturite, majaomanikkude, inseneride jne jaoks. On loodud faschistlikud rahvamajanduse ja kultuuri nõukogud. Tööliste vastu on sihitud faschistlik terror; valitsus annab lõõke ka kodanlik-demokraatlikele parteidele. On maksta pandud faschistlik ajakirjanduse seadus.

Valitsus on ära keelanud rea pahempoolseid ja reformistlike ametiühinguid, kuid suuremat osa reformistlike ametiühinguid poe ta seni, vaatamata ähvardustele, suutnud sulgeda, sest töölisel avaldavad sellele tugevat vastupanu. Kuid terve rea sammudega on valitsus katsunud piirata ametiühingute tegevust ning valmistab ette ametiühingute muutmist riigiaparadi jatkaks, kavatsedes asutada korporatsiooni tööliste jaoks.

Valitsus valmistab ette *põhiseaduse edaspidist muutmist*, et kohandada põhiseadust kõikidele nendele sammudele, mis juba ellu on viidud. Uue põhiseaduse eeskujuks võetakse Poola faschistlik põhiseadus.

Tuginedes välispoliitiliselt Inglise imperialismile, püüab Pätsi valitsus ühtlasi läheneda *Poolale ja Saksamaale*. Ta manööverdab idapakti küsimuses, seades üles eeltingimuse, et Eesti ühineb idapaktiga ainult sel tingimusel, kui seda teevad ka Poola ja Saksamaa.

Sotsiaaldemokraatliku partei juhid etendasid kõikides nendes tormilikkudes sündmustes kõige äraandlikumat osa. Nad ütlesid ära ühise väerinna loomisest kommunistliku parteiga võitluseks „vabadussõjalaste“ ja Pätsi valitsuse vastu. Veel enam, nad toetasid ja toetavad praegugi Pätsi faschistlikku valitsust, kujutades teda faschismivastaseks võitlejaks ja demokraatia kaitsjaks. Peasüüd selle eest, et faschism suutis hulka sid äkitselt vallutada ja petta, kannavad sellepärast eesti sotsiaaldemokraatia juhid.

2. Kommunistliku partei osa võitluses fashismi vastu

Missugune oli EKP osa kõikides neis sündmustes?

Peab ütleva, Eestimaa Kommunistlik Partei ei seisnud sellel tormilikul fashismi kasvu ja fashistliku diktatuuri maksmapanemise ajajärgul *tarvilikul kõrgusel*.

Tõsi, Kommunistlik partei oli ainukene partei, kes tõesti paljastas fashistlikke „vabadussõjalasi“ ja nende poliitilisi ja majanduslikke sidemeid saksa fashismiga, kes paljastas nende sotsiaalset demagogiat. Kommunistlik partei näitas hulkadele, missugust hädaohtu kujutab enesest neile „vabadussõjalaste“ fashistlik diktatuur. EKP hindas kiiresti ja õieti Pätsi diktatuuri tõelikku iseloomu ning vastas fashistlikule riigipöördele oma üleskutsete ja lendlehtede hulgalise levitamise, kutsudes töölisi ja talupoegi võitlusele fashistliku diktatuuri vastu.

Kuid EKP ei suutnud sellel ajajärgul propagandistlikult tegevuselt üle minna rahvahulkade tegeliku hulgalise liikumise organiseerimisele võitluseks fashismi vastu, et tõelikult takistada fashismi kasvumist ja fashistliku diktatuuri maksmapanemist. Meie partei ei suutnud sundida sotsiaaldemokraatiat ühisest väerinnast osa võtma, ei suutnud luua laialist fashismivastast rahvaväerinda. Siin tulid ilmsiks meie partei nõrkused, millel on kaunis sügavad juured.

Esiteks, EKP elas sellel ajajärgul läbi suuri organisatsioonilisi raskusi, mis algasid juba 1924 a., pärast sõjariistuse ülestõusu kaotust. Need raskused suurenesid tuntavalt selle pöörase provokatsiooni tagajärjel, mida kodanlus 1925—30 a. kommunistliku partei vastu läbi viis. Kõikide nende asjaolude ja eestkätt nende parempoolsete vigade tagajärjel, mis partei töös 1928—30 a. ette tulid, elas EKP läbi organisatsioonilist kriisi. Fashismi kõige tormilikuma kasvu ja fashistliku riigipöörde silmapilguks ei olnud partei veel neist raskustest, mida tekitas organisatsiooniline kriis, üle saanud. Kriisi elas läbi ka EKNÜ, kes ei suutnud noorsoohulki mobiliseerida võitlusele fashismi vastu.

Teiseks olid takistuseks rahvahulkade laialisel mobiliseerimisel fashismi vastu ka need üksikud sektantlikud vead, mida meie partei tegi minevikus, näiteks talurahva küsimuses. Kuigi partei 1932 a. Lenini ja Stalini õpetuse alusel asus oma üksikute minevikuvigade enamlikule arvustamisele, ei suutnud ta fashismi tormiliku kasvu silmapilguks talurahva hulkades ära võita

seada mõningat umbusaldust, mida need kahtlemata partei vastu tundsid.

Kolmandaks, partei ei saanud õigel ajal aru, et pärast 1924 aasta ülestõusu kaotust, osalise stabiliseerumise ajajärgul, suurenes Eestis sotsiaaldemokraatia ja reformismi mõju. Eestimaa ametiühingud, mis 1924 aastani olid tervelt kommunistide juhtida, läksid pärast ülestõusu kaotust sotsiaaldemokraatlikkude juhtide ja kodanliste valitsuste ühise tegevuse tagajärjel järkjärgult reformistide kätte. Pahempoolset ametiühingud purustati terrori abil. 1933—1934 aastaks olid pahempoolsetest ametiühingutest ainult tähtsusetud sektid järele jäänud. Suured ametiühingud olid reformistide käes. Selle tagajärjel, et tööd reformistlikkudes ametiühingutes ja sotsiaaldemokraatlikkude tööliste seas sektantlikult alla hinnati, puudus parteil fashistliku riigipöörde silmapilgul ametiühingutes mõju, mis võimatuks tegi ametiühingute mobiliseerimise fashismi vastu, sest reformistlikud juhid ütlesid sellest võitlusest ära.

Neljandaks, kuigi partei, alates 1933 a. märtsist, pööras mitu korda ühise väerinna ettepanekuga sotsiaaldemokraatliku partei poole, ei suutnud meie siiski sellel ajajärgul ühise väerinna küsimust veel uut moodi üles seada, ei suutnud ühist väerinda luua ja ühist tegevust organiseerida kas või sotsiaaldemokraatliku partei üksikute gruppide ja organisatsioonidega. Fashismi tormiliku kasvu tingimustes propageerisime meie oma nõukogude võimu programmi ja kutsusime töölisi võitlusele nõukogude võimu eest, kuid meie ei suutnud rahva hulkadele näidata, mis neil *täna* tarvis on teha, et ennast kapitalistliku röövimise ja fashistliku metsikuse vastu kaitsta, ei suutnud luua laialist fashismivastast rahvaväerinda ning ei loonud platvormi niisuguse võitluse jaoks. Takistuseks võitluses fashismi vastu oli ka see asjaolu, et meie ei seadnud selgelt ja kindlalt üles Eesti iseseisvuse küsimust võitluses saksa fashismi haaramisplaanide vastu — see on nõrk koht kõikide Baltimaade kommunistlikkude parteide töös.

Need puudused ja raskused takistasid tõeliku hulgalise võitluse organiseerimist fashismi vastu, takistasid vastulöögi andmist kodanlusele, kes fashistliku diktatuuri maksma pani. Seda tuleb meil arvesse võtta ja edaspidises töös pärast Kommunistliku Internatsionaali 7. kongressi parandada.

3. Tööliste ühise väerinna ja fashismivastase rahvaväerinna arenemise väljavaated Eestis

Kuid fashismi võit Eestis ei seisa kindlal alusel. Faschistliku diktatuuri maksmapanek ja hulkade paljaksrõovimise poliitika on esile kutsunud kasvava rahulolematuse tööliste ja talupoegade, eriti sotsiaaldemokraatlikkude tööliste seas. Valitsus ei ole täitnud ühtegi oma lubadust. See ei tähenda muidugi, et fashismi hädaohht väheneb automaatselt, ja et valitsusel pole rohkem võimalusi edaspidiseks manööverdämiseks.

Kuid tähtsaks faktiks, mis iseloomustab töölisteklassi ridades olevaid meeleolusid, on see, et *sotsiaaldemokraatlikud töölised lähevad pahemale poole*. Sotsiaaldemokraatliku partei viimane kongress saadeti s.d. juhtide eneste poolt laiali, sest viimased ei suutnud kongressil oma poliitikat läbi viia. Sotsiaaldemokraatlikkude tööliste seas kasvab tung ühise väerinna järele. See on sotsiaaldemokraatia mõju lange-mise algus töölisteklassis. Laiades töörahva hulkades ja mahajäänud tööliste seas on sotsiaaldemokraatial muidugi veel suur mõju.

Viimase aasta kestel käis Eestist üle niisugune suur *hulgaliste streikide laine*, millist pole olnud 10 viimase aasta jooksul. Streigivad peaaegu kõikide tööharude töölised — tekstiiltöölised, sadamatöölised, metallistid, saeveskite töölised, paemurru töölised, määrid, kingsepad, puutöölised, teetegijad jne. Streikivate tööliste võitlusmeeleolu on kõrge. Suurem osa streike on lõppenud tööliste võiduga.

Partei kasutas seda olukorda oma jõudude kõvendamiseks, oma organisatsioone uuesti jalule seades ja uusi luues. Meie partei konverents, mis peeti ära 1934 a. sügisel, märkis ära, et partei on *põhijoontes organisatsioonilisest kriisist üle saanud*. Partei sidemed hulkadega on paranenud. Ja kuigi kodanlus katsub meie hoope anda provokatsiooni abil, meie liikumine muutub juba niivõrd laialiseks, et klassivaenlane ei suuda purustada kogu meie tööd.

Kõik need asjaolud andsid meie parteile võimaluse seada ühise väerinna küsimust üles *laiemalt, kindlamalt, pealetungivamalt ja konkreetselt*, mille tagajärjel meie oleme saavutanud juba teatavaid tagajärgi. Uut moodi seame meie ühise väerinna küsimust üles 1934 aasta sügisest alates.

1934 a. sügisel pööras meie partei ühise väerinna sõlmimise ettepanekuga sotsiaaldemokraatliku partei poole. Sotsiaalde-

mokraatlik partei lükkas meie ettepaneku tagasi, motiveerides seda sellega, et Eestis on võimata ühist väerinda luua sellepärast, et kommunistlik partei on põranda all, sotsiaaldemokraatlik partei aga legaalne, ning see võivat kaasa tuua sotsiaaldemokraatliku partei sulgemise (faktiilkult oli sotsiaaldemokraatlik partei sel ajal juba suletud). Kuid vaatamata selle peale, et sotsiaaldemokraatlikud juhid ühisest väerinnast ära ütlesid, on ühine väerind loodud terve rea *sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonidega, mis moodustavad tuntava osa Eesti Sotsialistlikust Tööliste Parteist*.

Nende organisatsioonidega sõlmitud ühise väerinna kokkulepe näeb ette laialist võitlust *tööliste otsekoheste nõudmiste* eest, nagu võitlus palkade tõstmise, kollektiivlepingute, sotsiaalse kindlustuse jne eest.

Ühine väerind seab üles laialise programmi hulgaliseks võitluseks *töötava rahva demokraatlikkude õiguste ja vabaduste eest* — võitluseks poliitiliste parteide ärakeelamise vastu; võitluseks valitsuse poolt määratud omavalitsuste vastu, demokraatlikkude omavalitsuste jaluleseadmise eest; fashistlikkude korporatsioonide vastu; ametiühingute täieliku tegevusevabaduse eest; sõna-, ajakirjanduse-, ühinemise-, streigi- jne vabaduse eest jms.

Edasi peab ühine väerind võitlust *ametiühingulise ühtsuse eest klassivõitluse platvormil*, nähes ühtlasi ette kaasaaitamist ametiühingulisele ühtsusele rahvusvahelises ulatuses.

Mitte vähem tähtis ei ole see asjaolu, et ühise väerinna kokkulepe näeb ette *ühist võitlust idapakti ja Nõukogude Liidu rahupoliitika eest*. See näitab, et meil on korda läinud tõmmata kaasa ühte osa sotsiaaldemokraatiast võitlusele Nõukogude Liidu rahupoliitika eest. Üldse tuleb ära märkida, et sotsiaaldemokraatlikkude tööliste hulgad hakkavad ikka enam ja enam nägema Nõukogude Liidus ainukest tõeliku väikerahvaste kaitsjat verejanulise saksa fashismi pealetungimise vastu, kes sirutab kätt, et ära lämmatada väikseid Baltimaade rahvaid, samuti nagu ta praegu lämmatas saksa rahvast. Praegustes tingimustes, mil imperialistlikud rõõvlid varitsevad silmapilku, et lämmatada Baltimaade rahvaste iseseisvust ja muuta neid maid nõukogudevastase sõja tallermaaks, omandavad need nihkumised hulkade meele-

oludes Nõukogude Liidu targa staalinliku rahupoliitika kasuks suure tähenduse.

Lõpuks, ühise väerinna kokkulepe näeb ette *ühist võitlust poliitvangide vabastamise eest ja neile ühist toetuse organiseerimist*.

Ühise väerinna organiseerimine ühe osa sotsialistlike organisatsioonidega on *esimene* tähtsam samm töelisteklassi ühise väerinna loomise teel Eestis. Seda esimest saavutust tuleb selleks ära kasutada, et purustada sotsiaaldemokraatlike juhtide saboteerimist, et tõmmata kõige laiemaid sotsiaaldemokraatlike tööliste hulki ühisesse väerinda võitluseks faschismi vastu, et arendada laialist hulgalist võitlust.

Need esimesed ühise väerinna saavutused on tõmmanud oma peale *laiade töolistehulkade tähelepanu*. Töölised hakkavad ühise väerinna loomise küsimusi arutama oma organisatsioonides, vabrikutes, tehastes jne. Ühise väerinna loomise küsimus muutub tööliste hulgas kõige aktuaalsemaks küsimuseks.

Kommunistid on suutnud näidata, et nad seisavad faschismivastase võitluse eesotsas, et *nemad on töolisteklassi ühise väerinna eest võitlejad*. Selle tagajärjel on kommunistlik partei, kes asub sügaval põranda all, hulkadele lähedasemaks saanud, sest tema ühise väerinna poliitika on hulkade arutamise asjaks muutunud.

Iseloomulik on, et sotsiaaldemokraatlikud juhid *ei saa* enam ühise väerinna küsimusest kõrvale põigelda ja kommunistliku partei vastu võidelda vanade võtete ja väidete abil. Nähes hulkade tungi ühisesse väerinda, olid sotsiaaldemokraatlikud juhid sunnitud asuma küsimuste tõsisemale arutamisele ja vaelusele meiega terves reas küsimustes, nagu ühise väerinna, ametiühingute taktika, Eesti iseseisvuse, 1924 aasta ülestõusu jne küsimustes. See tekitab tööliste hulgas veel suuremat tähelepanu meie ühise väerinna ettepanekute kohta.

Streigivõitluse laine ja tööliste kasvav võitlusmeeleolu on kahtlemata seotud sellega, et töölised *tunnevad oma jõudude kasvamist* ühenduses ühise väerinna laienemisega.

Need Eestist ülemal ettetoodud näited *kinnitavad Kominterni staalinliku juhatuse sügavat arusaamist töolistehulkade meeleoludest, kinnitavad tema enamlikku ettenägelikkust, kui ta ühise väerinna küsimuse uut moodi seab kommunismi üllimliku partei ette, nagu seda määratu enamliku jõuga tegi sm. Dimitrov oma hülgavas aruandes*.

Ühise väerinna esimeste edusammude tagajärjel Eestis suureneb tung ühise väerinna järele ka sotsialistliku noorsoo ja reformistlike ametiühingute ridades.

Eesti reformistlike ametiühingute viimasel kongressil käesoleval aastal *kukutati vana reformistlik juhatus läbi*. 120 saadikust toetas endist juhatus ainult 18 inimest. Ametiühingulise ühtsuse pooldajad moodustasid kongressil tuntava jõu. Nii-sugune nihkumine reformistlikes ametiühingutes on samuti — ühise väerinna taktika ja ametiühingulise ühtsuse eest võitlemise tulemus. Kuid Eesti ametiühinguid ähvardab faschistliku diktatuuri poolt suur hädaoht. Faschistlik valitsus püüab igasuguste abinõudega ametiühingutes oma agentuuri luua ja niiviisi neid oma kätte haarata. Pahempoolse tiiva kasv ametiühingutes loob võimaluse edukaks võitluseks ametiühingute faschiseerimise vastu, ametiühingute ühtsuse eest klassivõitluse platvormil.

Sedamööda, kuidas areneb laialine tööliste ühine väerind sotsialistlike organisatsioonidega, tõuseb meie ette *töolisteklassi ühise hulgalise poliitilise partei* loomise küsimus nende sõjakate tingimuste alusel, mis sm Dimitrov oma aruandes üles seadis.

Proletaarse ühise väerinna arenemine loob võimalused *laialise faschismivastase rahvaväerinna* küsimuse ülesseadmiseks. Tingimused selleks valmivad. Faschistliku valitsuse poliitika, tema tung kokkuleppele Hitleriga, hädaoht saksa faschismi poolt — kutsuvad esile rahulolematuse rahvahulkade seas linnas ja maal. Vastarindlikud meeleolud kodanlis-demokraatlike parteide poolehoidjate seas kasvavad. Valitsus vastab neile surveabinõudega. Nii on asunikudepartei, 500 aktivistilt siseministeeriumi salajase käskotsusega liikumisvabadus võetud; nad peavad oma taludes istuma ega tohi neist lahkuda. Mõningaid kodanlis-demokraatlike parteide tegelasi on ülekuulamiseks vangistatud. Vastarindlik ajaleht „Postimees“ on valitsuse sekvestri alla pandud. Kõik see tekitab rahulolematust Pätsi faschistliku, demokraatiavastase valitsuse vastu.

Kommunistlik partei peab selle rahulolematuse etteotsa astuma ning *laialise faschismivastase rahvaväerinna platvormiga esinema*. Nii-suguse platvormi põhitingimusteks on: võitlus faschistlike kogude (korporatsioonide) ja asutuste vastu; faschistliku põhiseaduse vastu; demokraatliku valimisõiguse eest; valitsuse poolt

nimetatud omavalitsuste vastu — demokraatlikult valitud omavalitsuste eest; poliitiliste parteide ärakeelamise vastu; demokraatlikkude vabaduste eest; maksude vähendamise eest linna ja küla töörahvale; kehvikute ja keskmikkude võlgade kustutamise eest jne.

Ühenduses sellega omandab nii Eestimaa kui ka teiste Baltimaade jaoks erilise tähenduse sm Dimitrovi juhtnõör selle kohta, et töolisteklass, igasuguse orjastamise ja rahvusliku rõhumise vastu võideldes, on ainukene tõelik võitleja rahvaste rahvusliku vabaduse ja iseseisvuse eest. Tuleb ära märkida, et meil ei olnud kuni viimase ajani küllaladast selgust selles küsimuses. Meie tegime selles küsimuses vigu, mis kannavad „rahvusliku nihilismi“ iseloomu. Need vead on vaja otsustavalt ära võita ja parandada. Meie, kommunistid, peame tegelikult näitama, et meie oleme ainukesed tõelikud võitlejad Eesti rahvusliku iseseisvuse, vabaduse, tema kultuuri parimate saavutuste eest, kõige selle parema alalhoidmise eest, mis meie rahvas oma olemasolu ajal on loonud. Meie peame tegelikult näitama, et meie oleme kõigi nende järeltulijad, kes aastasadade vältel ennastsalgavalt ja ausalt võitlesid feodaalhärrade — saksa parunite — vastu, vene tsarismi vastu, kes võitlesid eesti rahva tõeliku vabastamise eest. Olukorras, kus igatsorti fashistid ja fashistlikud valitsused Baltimaadel sõlmivad või püüavad sõlmida liitu fashistliku Saksamaaga ja Poolaga ning müüa oma rahvaid suurtükilihaks Hitlerile, võitlevad ainult kommunistid saksa fashismi ja tema Eestis asuvate agentide plaanide ja katsete vastu Eesti rahvuslikku iseseisvust hävitada ning eesti rahvast orjastada. 1918 aasta okupatsiooni kogemuste põhjal on meil laialised võimalused selle paljastamiseks, mida toob meie rahvastele okupatsioon väikerahvaste timuka — Hitleri — poolt. *Hitleri okupatsioon — see on surm väikerahvastele.* Võitlus fashismi vastu, rahvusliku iseseisvuse eest on sellepärast fashismivastase rahvaväerinna platvormi üheks tähtsamaks osaks. Meie sirutame

käe igaühele, kes tegelikult tahab võidelda selle eesmärgi eest.

Ühtlasi oleme meie kõige vihasemad loomaliku, metsiku marurahvustluse vaenlased, mida õhutavad igatsorti fashistid ja fashistlikud valitsused, et külvata rahvaste vahele vaenu ning kihutada neid verisesse sõtta kurnajate huvide eest.

Proletaarne ühine väerind peab võitlust idapakti ja Nõukogude Liidu rahupoliitika eest. Ennastsalgavas võitluses rahu eest peame meie võitma rahvahulgas selle juhtsõna poole. On vaja ära märkida, et saksa fashismi poolt ähvardava hädaohu tagajärjel kasvab mõnedes kohanlik-demokraatlikkudes kihtides, eriti intelligenti seas, poolehoid Nõukogude Liidu rahupoliitikale. Liidu loomise võimalus fashistliku Saksamaaga, mille poole püüab valitsev fashistlik kiidkond, tekitab rahvahulka rahulolematust. Meie peame järjekindlalt selle eest võitlema, et *Nõukogude Liidu rahupoliitika toetamise juhtsõna, võitlus fashistliku Saksamaa ja Poolaga kokkuleppimise vastu*, muutuks tulevase fashismivastase rahvaväerinna üheks tähtsamaks juhtsõnaks.

Eestimaa Kommunistlikul Parteil tuleb töötada väga rasketes põrandaalustes tingimustes. Meie ei ole veel kaugeltki kõrvaldanud kõiki raskusi ja puudusi. Meie saame neist puudustest äru. Peanõrkus seisab selles, et meie partei ei ole veel tugev, hulgaline partei. Kuid meie oleme endi asja võidus kindlad. Meie peame tegema kõik, et kõrvaldada seda nõrkust ning niiviisi edukalt lahendada kõik need ülesanded, mis meie ette seab ühise väerinna arenemine ja fashismivastase rahvaväerinna loomine. Vaatamata kõikidele raskustele, teeme meie kõik, et täita seda osa võitluses fashismi ja sõja vastu, mis praegune keerulik rahvusvaheline olukord paneb väikese kangelasliku Eesti proletariaadi peale.

Revolutsiooniliku võitluse suur sõjakas programm, mis annab üleilmsele kommunistile 7. kongress, aitab meil leida õiget teed ja täita endi suured, vastutusrikkad ülesanded!

D. Manuilski

Engels võitluses revolutsiooniliku marksismi eest

Kõne Kommunistliku Internatsionaali kongressil 5 augustil 1935 a.

1. Engels ja tema osa teadusliku sotsialismi loomises

40 aastat tagasi suri Friedrich Engels — Karl Marxi kõige lähem kaasvõitleja, inimesoo kõige suuremaid revolutsioonilikke mõtlejaid, rahvusvahelise proletaarsete partei organiseerija ja juht. Marxi ja Engelsi nimed jäävad igavesti rahvaste mälestusse püsima kui kahe suure geeniusena — teadusliku sotsialismi loojate ning üleilmse kommunistliku liikumise põhjapanijate nimed.

Engelsi revolutsioonilik tegevus on lahutamatu seotud Marxi elu ja tegevusega.

„Vanaaegsed rahvajutud, — kirjutas Lenin 40 aastat tagasi, — kõnelevad sõpruse mitmesugustest liigutavatest näidetest. Euroopa proletariaat võib öelda, et tema teaduse on loonud kaks teadusemeest ja võitlejat, kelle vahekorrad ületavad vanaaegsete inimeste kõik kõige liigutavamad jutustused inimlikust sõprusest“¹.

Engelsi surma neljaskümmes aastapäev, mida me täna märgime, langeb ühte murranguga üleilmse töölisteliikumises, sotsiaaldemokraatlikkude ja parteitute tööliste kõige laialisemate hulkade pööranguga — sotsialismi võidu mõjul NSV Liidus ja kapitalismi kõige sügavama kriisi mõjul — kommunismi poole, langeb ühte II Internatsionaali kiirenema lagunemisega.

Proletariaadi võit NSV Liidus, kommunistliku liikumise kasv terves maailmas — see on selle asjaolu otsekohene tulemus, et enamlaste partei, Lenini ja Stalini rahvusvaheline partei, Marxi ja Engelsi õpetusele kuni lõpuni truuks jäi.

II Internatsionaali lagunemine, tema parteide lüüasaamine ja pankrottijäämine — see on nende Marxi ja Engelsi õpetuse taganemise, marksismi labastamise ja moonutamise ajalooliselt paratamatu järeldus. Miljonitel töötajatel tuleb nüüd selle taganemise eest oma nahaga maksta — kriisi pihtides, fashismi võllastel ja sunnitöö, puhkevate imperialistlikkude sõdade kaevikutes.

II Internatsionaali igat värvi oportunistid — Bernstein, Cunow, Kautsky, Vandervelde ning nende sarnased süüdistasid Engelsit kõigis surmapattudes, seades Marxi ja Engelsit teineteisele vastu, püüdes nii

ühte kui teist „ümber lükata“, asja sisult aga marksismi revolutsiooniliku hinge välja rookida. Ning pole juhuslik, vaid täiesti seadusepärane ja paratamatu, et *revisjonistid II Internatsionaalis*, kes kõigis teooria ja praktika põhiküsimustes esialgu just nimelt Engelsi vastu võitlema asusid, kodanlusega koostöötamise seisukohtadele üle läksid ja järkjärgult taguriluse rappa veeresid.

Oma revolutsiooniliku tegevuse algusest peale peab Engels, kõrvalt Marxiga, võitlust teadusliku sotsialismi põhjendamise ja arendamise eest *majanduse- ja ühiskonnateaduste, mõteteaduse ja loodusteaduse vallas*, peab võitlust revolutsiooniliku marksismi ikka laiemaks juurutamiseks proletaarsete hulkade teadvusesse.

Võitluses saksa, „tõelikkude“ sotsialistide vastu — nende kaunihingeliste „inimliku õigluse ja õiguse ühemeestrite“ vastu, nende ülespuhutu õhprovetite vastu, kes kuulutasid „klassirahu“ ja „rahu rahvaste vahel“ kapitalistlikus ühiskonnas, nende valepatsifistide (rahupüüdljate) ja selgroota humanistide (inimsõprade) vastu — õpetab Engels proletaarsetele hulkadele halastamatut vihavaenu klassivaenlase vastu, kutsub neid üles lõpulikule lahkulöömisele temast ja tema ideoloogilistest toapoistest — pappidest, advokaatidest, parlamentlastest.

Lassallelaste — „kuninglik-preisi sotsialistide“ — vastu, kes läkkusid Bismarcki säärsaapaid, nende „riikliku ebausuga“, nende idealistlikkude eelarvamustega ning laia lobisemisega „üldinimlikust õigusest“, nende „tööpalga raudse seadusega“, mis eitas töolisteklassi iseseisvat majanduslikku võitlust ja iseseisvat ametiühinguliku organisatsiooni, — peab Engels vihat võitlust. Kaitstes ja populariseerides Marxi majanduseteadust, alla kriipsutades katkestamatut sidet proletariaadi majandusliku ja poliitilise võitluse vahel, avastab Engels Lassalle õpetuse reformistlikku põhiolu, tema kohastumist junkerlik-kodanlikele riigile, tema proletaarsete revolutsiooni äraandmist.

Prudonismi ja bakunismi, nende väike-

¹ Lenin, „Friedrich Engels“, venek. töödekogu, I köide, lk. 414, 3. trükk.

kodanliste, tagurlik-utoopiliste, anarhistlikkude voolude vastu töolisteliikumises, mis hulgalise revolutsiooniliku võitluse asemele seadsid sõnakõlksud „vastastikusest abianndmisest rahuliku ühistegevuse teel“, „klasside ühtlusest“, „kõigi ja igasugu riikide hävitamisest“, — kaitseb Engels proletariaadi poliitilise partei vajadust, poliitilise võitluse vajadust töolisteklassi diktatuuri eest.

Võitluses kõigi *valesotsialistlikkude* ja *valerevolutsioonilikkude teooriate* vastu tõestas Engels, väljudes Marxi kodanlise ühiskonna majanduslikkude vahekordade analüüsist, kodanluse vägivaldse kukutamise paratamatust ja proletariaadi kui kapitalismi hauakaevaja ning uue, sotsialistliku korra looja maailma-ajaloolist osa. Ühes Marxiga tõestas Engels, et klassivõitlus viib proletariaadi diktatuurile, kui kapitalismilt kommunismile ülemineku ajajärgu riigile, et ilma oma iseseisva poliitilise partei juhtimiseta proletariaat selles võitluses võitu ei saa.

Tõesti teaduslik analüüs, mis tungib ajalooliste nähtuste, majanduslikkude ja poliitiliste protsesside sügavamasse südamikku, põimub Engelsi juures kokku töolistehulkasid revolutsioonilike võitlusele kutsuva proletariaadijuhi ja õpetaja leekiva kirglikkusega. Teaduslik sotsialism valgustab inimsoo ühiskonna kogu minevikku, olevikku ja tulevikku, näitab proletariaadile, mis olid kurnatavad ja orjastatud klassid enne teda, mis on ta ise ja milleks peab ta saama. Ning sellepärast, — õpetas Engels töölisi, — tegutsege selle revolutsiooniliku teooria järgi, võidelge proletariaadi diktatuuri eest, ning teie vabanemine saab kogu inimsoo vabastus, igasugu kurnamise, rõhumise ja vägivalda lõpetus olema!

See mõte revolutsiooniliku teooria ja revolutsiooniliku tegevuse ühtsusest läbis tab punase niidina kõiki Engelsi teaduslikke töid, kõiki tema poleemikaartikleid ja parteilikke juhtnõore.

Majanduseteaduse alal vormuleerib Engels seaduse, mis muutumatult kõigi kurnajate-ühiskondade kohta maksev on:

„Iga samm edasi valmistuse alal tähendab samal ajal sammu tagasi rõhutud klassi, s. o. suure enamiku, olukorras. Iga hüve ühedele on vajalikult pahe teistele, iga ühe klassi uus vabanemine on teistele uueks ikestamiseks“¹.

Kapitalismis omandab see kurnajate-ühiskonna sisemine vastuolu oma kõige silma-

paistvama väljenduse. Selle vastuolu elav kandja on proletariaat, klass, kellelt kõik valmistamisabinõud on võetud ja kes sellepärast ka kõigest kurnatavatest klassidest kõige revolutsioonilikum klass on, keda ajalugu kunagi on tunnud. Engels ütleb:

„Rahva alaliselt kasvavat enamikku proletariaatseks muutes loob kapitalistlik valmistamisviis jõu, kes oma enese hukkumise hädaohu ähvardusel peab selle pöörde teostama“¹.

Ühes oma kõige varematest kirjatöödest annab Engels oma halastamatu tõsiduse poolest pörutava iseloomustuse töolisteklassi olukorras kapitalistlikus korras. Sellest on möödunud enam kui 90 aastat. Lugege nüüd seda iseloomustust kapitalistliku riigi ükskõik missugusele töölisele, ja ta näeb seal nagu peeglis iseennast ja seda saatust, mis kapitalism tema jaoks määranud:

„Kui üks inimene teisele kehalikku kahju teeb, ning seesugust kahju, mis enesega kannatada saapu surma kaasa toob, siis nimetame meie seda mõrtsukatööks; kui mõrtsukas juba ette teadis, et see kahju saab surma tooma, siis nimetame meie tema tegu meelega tehtud mõrtsukatööks. Kui aga ühiskond sadanded proletariaadid seesugusesse olukorda paneb, et nad paratamatult enneaegsele, mitteloomulikule surmale on määratud, surmale, mis niisama vägivaldne on kui surm mõõga või kuuli läbi; kui see ühiskond tuhandeid oma liikmeid vajalikkudest elutingimustest ilma jätab, neid seesugusesse tingimustesse asetab, milles nad elada ei või; kui ta neid seaduse tugeva käega sunnib nendes tingimustes elama, kuni surm kui paratamatu tagajärg tuleb; kui ta teab, väga hästi teab, et tuhandeid seesuguste tingimuste ohvriks peavad langema, ning siiski neid tingimusi ei kõrvalda, — siis on see samal määral mõrtsukatöö, kui üksiku isiku tapmine, kuid ainult varjatud, salakaval mõrtsukatöö, mille eest keegi end kaitsta ei saa, millel ei ole mõrtsukatöö kuju, sest et mõrtsukat näha ei ole, sellepärast et selleks mõrtsukaks on kõik ja mitte keegi, sellepärast et ohvri surmal on loomuliku surma kuju“².

Kapitalistlikus korras seisavad tööriistad, masinad, maa töölise vastamisi kui võõras ja temale vaenulik jõud. Selle antagonismi (lepitamatu vastuolu) kõrgemaks ilmutuseks on aegajalt tekkivad kriisid, mis kurnamiskorda kuni aluseni vapustavad, mis näitavad valitsevatele klassidele kogu nende võimetust nende jõudude üle valitseta, mis nad ise ellu kutsunud, jõudude üle, mis möllavad kui pime looduse jõud kogu inimsoo üle, mis laastavad õitsevaid maid, linnu ja külasid ning mõistavad miljoneid inimesi hukkumisele ja välja suremisele.

Engels näitas, kuidas proletariaadi arenemine, kelle eluline olukord teda sot-

¹ Engels, „Anti-Dühring“, III-osa — „Sotsialism“.

² Engels, „Töolisteklassi olukord Inglismaal“. — Marxi ja Engelsi venek. tõldekoogu, III k., lhk. 388—389.

¹ Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekitmine“, IX peatükk.

siaalsele revolutsioonile tõukab, ning valmistamisjõudude arenemine, mis kapitalistliku ühiskonna raamidest üle on kasvanud, möödapaäsematult need raamid peab purustama, sotsiaalsele revolutsioonile peab tooma.

Ning seoses sellega seadsid Marx ja Engels üles „lähema lõppeesmärgi“ — kodanluse võimu kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemise. See on marksismis peaasi.

Võitluses revolutsiooniliku marksismi eest töötab Engels äärmise selgusega läbi küsimuse majanduse ja poliitika vastastikusest mõjutamisest ühiskonna arenemise kogu ajaloo vältel ning selle põhjal — küsimuse kurnavate klasside riigi põhiolust. Geniaalses kavandis annab ta ka sotsialismi ehituse üldised piirjooned.

Engelsi kõige sügavam analüüs, mis ulatab üle kogu niinimetatud „tsivilisatsiooni“, s. o. kurnajate klasside ja nende riikide ajaloo, toob järeldusele, et klasside ja riikide kadu on ajalooliselt niisamuti vajalik, kui oli nende tekkimine ja arenemine kuni praeguse ajani.

„Praegusel ajal, — kirjutas Engels, — läheneme meie kiirete sammudega valmistuse arenemise seesugusele astmele, millel nende klasside olemasolu mitte ükski enam vajalik pole, vaid kus ta valmistusele otsekoheseks takistuseks saab“¹.

On teada, mäherduse metsiku hulumise, mäherduse meeletu viha ja pahameele see marksismi väide — klasside ja riikide kadumise paratamatusest — kodanlise korra ja kodanlise omanduse kõikide müüdavate advokaatide juures esile kutsus ja kutsub, mäherdust idiotlikku mittemõistmist ta kõikide Bernsteinide ja Kautskyde poolt leidis ja veel praegugi leiab, kellele kodanline kergelt vööbatud ja reformeeritud riik inimsoo edu kõige kõrgem tipp-saavutus on.

Oma võitluses nii sotsiaaldemokraatlikude paindlaste kui ka anarhistide vastu seadis Engels esikohale proletariaadi diktatuuri küsimuse ning eriti küsimuse kurnajate riigi põhjalikust erinemisest proletarist riigist. Revolutsiooniliku marksismi õpetus riigist ja revolutsioonist ning eriti Engelsi tähelepanuväärt visandid *proletaarse demokraatia* küsimuse kohta vastukaaluks kodanlisele demokraatiale leidsid geniaalse edasiarenduse *Lenini* ja *Stalini* töödes.

¹ Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine“, IX peatükk.

Mäherduse ümberlökkamatu kinnituse leiab nimelt praegu, tagurluse ja fashismi pealetungimise tingimustes kapitalistlikudel maadel, marksismi-leninismi õpetus riigist kui kurnajate klassi asutusest kurnatava klassi sõnakuulmises hoidmiseks! Kui häbistavalt on iga nelja kaare poole laiail pillatud sotsiaaldemokraatlikkude vilistlaste kavalad vale väljamöeldused riigist kui „rahva üldiste huvide väljendajast“, mis antagonistlikkude klasside huvivid justkui lepitavat ja nende üle seisvat. Ning missuguse tõestuse leiavad täna, eriti fashistlikkudes riikides, Engelsi sõnad sellest, et riik — see on sõjariistus salgad, politsei, sõjavägi, türmid ja kohud. Finanskapitali fashistlikud landsknechtid (palgasoldatid), Gestapo (Saksa kaitsepolitsei), Hitleri ja Göringu kaitserühmad, fashistlikud piinakambrid, koonduslaagrid ja tapalavad — kõik see paljastab kurnajateriigi põhiolu ennast, mis heidab enesest kodanlise demokraatia kassikulla ehted, tallab jalge alla viimased jäänused demokraatlikkudest õigustest ja vabadustest, mis töörahvas kauaaegses verises võitluses oli kätte võitnud. Ja mis ütlevad nende vääramata tõsiasjade ees need, kes marksismi labastades ja moonutades proletaristse revolutsiooni tee kõrvale heitsid ning ühes Noske ja Severingiga kodanlist riiki revolutsioonilikkude hulkade pealetungimise vastu kaitsevad?

Kodanluse diktatuurile proletariaadi diktatuuri vastu seades võitlesid Marx ja Engels kogu oma eluaja seesuguse partei loomise eest, kes oleks võinud hulkasid võimuvõtmisele ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemisele viia. Pärast Pariisi Kommunaat on kõik Engelsi juhatused, mis käsitavad küsimust proletariaadi esmajärgulistest ülesannetest sotsialistlikus revolutsioonis, ühe täpi pihta sihitud: ära kasutada Pariisi Kommuuna kogemus, mis proletariaadi uute hulgaliste parteide programmi põhialuseks peab saama.

„Viimasel ajal hakkab sotsiaaldemokraatlik vilistlane jälle kabuhirnu tundma sõnade juures: *proletariaadi diktatuur*. Kas tahate teada, austatud härrad, kuidas see diktatuur välja näeb? Vaadake Pariisi Kommuunaat. See oli proletariaadi diktatuur,“ —

kirjutas Engels vähe aega enne surma, Pariisi Kommuuna kahekümnendal aastapäeval¹. Ainult enamlased võtsid juba 1903 aastal proletariaadi diktatuuri nõudmise oma programmi. 1917 a. kirjutas Lenin,

¹ Engels, „Sissejuhatus“ K. Marxi raamatule „Kodusõda Prantsusmaal“.

Engelsi ja Marxi sõnu Kommuuna kogemuste kohta tsiteerides:

„Meie partei programmi läbivaatamisel tuleb Engelsi ja Marxi nõuannet tingimata silmas pidades, et tööle lähemal olla, et marksismi uuesti jalule seada, teda moonutustest puhastada, et töölisklassi võitlust oma vabastamise eest õigemini suunata“¹.

Ainult enamlased, Lenini ja Stalini juhtimisel, seadsid proletaarse revolutsiooni lähemaks eesmärgiks „Kommuuna tüüpi“ riigi loomise, täiendades Kommuuna kogemusi kahe vene revolutsiooni kõige rikkalikumate kogemustega, ja oskasid proletariaadi ja kehvema talurahva miljonilisi hulkasid viia kodanlise riigi mahalõhkumisele ja proletaarse diktatuuri maksmapanemisele *nõukogude vormis*.

Engels rääkis sellest, et proletariaadi klassivõitlus saab oma kõige suurema hoo ja ulatuse siis, kui proletariaat võimu oma kätte võtab ja oma diktatuuri abil kõikide valmistuslikkude vahetõrgete põhjalikule ümbertegemisele asub.

Tänapäev on loomisvõimeline marksism saanud ja saab maailma ühes kuuendikus osas, leppimatus revolutsioonilikus võitluses, sotsialistliku töö ja mõtte suures laboratooriumis, *Lenini* ja *Stalini* juhtimisel, iga päevaga oma maailma-ajaloolise hoogsuse. Võidulesaanud proletariaat loob ajastut, millest Engels räägib:

„...Proletariaat haarab ühiskondliku võimu oma kätte ning muudab selle võimu abil kodanuse käest äraltõmbesvat ühiskondlikud valmistamisabinõud ühiskondlikuks omanduseks. Selle toiminguga vabastab ta valmistamisabinõud nende senisest kapitali omandusest ja annab nende ühiskondlikule iseloomule täie vabaduse mõjulepääsemiseks. Nüüd saab ettemääratud plaani järgi korraldatud ühiskondlik valmistus võimalikuks“²

Seda tegid enamlased. Nad eksproprieerisid kapitalistid ja mõisnikud, võtsid kapitali kütked ainelistelt valmistamisjõududelt ja ajaloo kõige suuremalt loomisvõimeliselt jõult — proletariaadilt, panid kapitalistliku korralageduse asemele sotsialistliku plaani.

Engels ütles:

„Valmistamisabinõude ühiskondlikuks omanduseks muutmine ei kõrvalda mitte ainult praegused kunstlikud takistused tema (majandusliku arenemise) õigeks käiguks, vaid ka nüüd paratamatu valmistamisjõudude ja saaduste tõsise raiskamise ja rikku-
mise, mis kriiside ajal kõige kõrgema määrani jõuab;

pealeselle hoiab ta ühiskonnale kokku hulga valmistamisjõudusid ja saadusi praegu valitsevate klasside ja nende poliitiliste esindajate meeletu toreduse-tagajamise kõrvaldamise teel“¹.

Seda tegid enamlased. Võitnud proletariaadi maal on kriisid ja tööpuudus jäädavalt hävitatud, kurnajate, parasiitlikud klassid likvideeritud, pole aset töösaaduste mõttetul raiskamisel; rahvamajanduse sotsialistliku ümberehituse tagajärjel valitseb riigis jagamatult sotsialistlik laad.

Engels rääkis seesugusest valmistuse korrastusest, mille juures keegi ei võiks valmistavast tööst osavõtmise oma osa teise peale veeretada, teistest küljest aga valmistav töö — selle asemel et orjastamise abinõuks olla — vabastamise abinõuks muutuks.

Seda tegid enamlased. Needusest, milleks oli töö kapitalismi ajal, sai ta sotsialistlikul maal *au, vahvuse ja kangelaskuse* asjaks, — sotsialistliku võistluse suures koolis sünnivad kollektiivse töö uued vormid.

Enamlased teostavad Marxi ja Engelsi geniaalseid kavandeid linna ja küla vastaspooleuse äravõitmise vajaduse kohta, valmistamisjõudude plaanikindla paigutamise kohta, eelduste loomise kohta inimeste igakülgeks vaimliseks ja kehaliseks arenemiseks. Kuid neid imestamisväärlikke prohvetlikke kavandeid viivad parteilised ja parteitud enamlased konkreetselt ellu, rikastades neid praegusaja kõige geniaalsemate peade — *Lenini* ja *Stalini* — loomisvõimelise mõttega, täites neid hulkade revolutsiooniliku võitluse elava kogemusega.

Engels rääkis sellest, et inimesed, kellele osaks saab kurnajate ühiskonna põhialuseid juurteni hävitada ja klassideta, sotsialistlikku ühiskonda üles ehitada, saavad teoreetilise ettenägemise erakordse jõu ja raudse tahte omama.

Seda meie parteid, enamlaste parteid, eesotsas *Lenini* ja *Staliniga*, nägi Engelsi geniaalne pilk, mis tungis läbi tulevate aastakümnete eesriide! (*Tormiliku kiiduvaldused*.)

Seda rääkis Engels neist miljonitest, kes ehitasid sotsialismi proletariaadi diktatuuri maal.

See on nende inimeste väljaastumine ajaloolisele näitelavale, kes teostavad kogu maakeral suurt eesmärki, mille Marx ja Engels ette tähistanud.

¹ *Lenin*, „Riik ja revolutsioon“. Vt. *Lenin*, „Valitud teosed“ III, lhk. 159.

² *Engels*, „Sotsialismi arenemine utoopiast teaduseks“, III osa, Välismaatöölise Kirjastusühisus NSV Liidus, 1934 a., lhk. 75.

¹ *Engels*, „Anti-Dühring“, *Marx ja Engels*, venek. teostek. XIV köide, lhk. 286.

II Proletariaadi juht ja proletaarse taktika meister

Engels ei olnud mitte ainult proletariaadi kõige suurem teoreetik. Ta oli, nagu Marxki, kõigepealt *revolutsionäär*. Nagu Marxil, oli Engelsilgi tõelikuks põhiolluseks kõigepealt *võitlus* — visa, järjekindel, kirglik võitlus *kommunismi eest*.

40-date aastate esimene pool. Noor Engels sirutab tiibu. Ta katkestab siledem kristlik-preisi vilistlasliku ümbrusega, rajab omale teed proletaarse sotsialismi poole. Kohtamine Marxiga. Nende võitluse liit, proletaarse kommunismi kahe geeniuuse suur vastastikune sõprus on sõlmitud. Koos organiseerivad nad „Kommunistide ühingu“ ning seisavad selle eesotsas, koos töötavad nad välja kuulsa „Kommunistliku partei manifesti“ — rahvusvahelise kommunismi esimese programmilise dokumendi.

1848 a. revolutsioon. Engels „Neue Rheinische Zeitung“ („Uue Reini ajalehe“ — *tlk.*) toimetuse ridades, kus ta üheskoos Marxiga toetab demokraatia äärmist pahemat tiiba, halastamatult tema kõikumisi paljastades, kaitstes proletariaadi erilisi huvisid kodanlikes revolutsioonis.

60-dad aastad. Kujuneb esimene rahvusvaheline proletaarne partei — *I Internatsionaal*, mille töödest Engels ühes Marxiga kõige elavamalt osa võtab. *I Internatsionaal* saavutab Marxi ja Engelsi õpetusotsustava võidu kõigi oma vastaste üle.

Kommuun avab uue ajastu inimsoo ajaloos. Kerkivad üles uued ülesanded: üleminek üksikutes riikides hulgaliste proletaarse parteide loomisele, millede arenemisele Engels *otsustavat* mõju avaldab.

Juba 1846 a. vormuleeris 26-aastane Engels tähelepanuväärt selgusega kommunistide ülesanded:

„1. Proletaarlaste huvide kaitsmine vastandina kodanlaste huvidele; 2. selle saavutamine eraomanduse kaotamise kaudu ja selle asendamine ühisvarandusega; 3. tunnustamine, et nende eesmärki läbitvimeks mingit muud abinõu pole peale vägivaldse, demokraatliku revolutsiooni“¹.

Hulk aastaid pärast seda rääkis Engels:

„Meie tahame klasside hävitamist. Milline on abinõu, et seda eesmärki saavutada? Proletariaadi poliitiline võimulolek... Kuid poliitika kõrgem toiming on revolutsioon; see, kes seda tunnustab, peab seesuguseid abinõusid, seesuguseid poliitilisi tegusid kätte püüdma, mis revolutsiooni ette valmistavad, mis töölisi revolutsiooni jaoks kasvatavad ning ilma

millela Favre'd ja Pyat'd¹ töölisi teisel päeval pärast lahingut alati hullutavad... on vaja, et partei ei moodustuks mitte kui mingisuguste kodanliste parteide sabajatk, vaid kui iseseisev partei, millel on oma enese eesmärk, oma enese poliitika“².

Ja nende ülesannete teenimisele on Engelsi kogu poolesajaaastane võitlus pühendatud.

Seda, mis Engelsit kui töolisteklassi poliitikameest esile tõstab, on Lenin selgelt vormuleerinud. See on —

„... kõige sügavam arusaamine proletariaadi põhimõttest ümbermuutmise eesmärkidest ja taktika, antud ülesannete harukordselt painduv äramääramine revolutsioonilikkude eesmärkide seisukohalt ning ilma kõige vähemagi järeleandmiseta oportunistlike ja revolutsioonilikkude sõnakõlksule“³.

Edasipoolse taha ma Engelsi kui *proletaarse taktika meistri* juures üksikasjalikumalt peatada. Meie parteidel, meie sektiioonide juhatusel on suure proletaarse väejuhi taktikakunsti hiilgavatest eeskujudest mõndagi õppida.

Taktikaliste põhilauseste rikkalikust varakambrist, mis Engels välja töötas ja oma praktilises tegevuses tarvitusele võttis, puudutan ma ainult mõningaid küsimusi, mis otsekohe puutuvad *VII kongressi keskülesandesse* — ülesandesse töolisteklassi ja kogu töörahvast otsustavateks võitlusteks ette valmistada ja organiseerida.

Mitte vähe ei olnud inimesi Engelsi ajastul, mitte vähe ei ole neid ka praegu, kes proletaarset revolutsiooni enesele mitte *dialektiliselt*, vaid *mehaanistlikult* ette kujutavad: ühes leeris on teadlikud, järjekindlad, „puhtad“ revolutsionäärid, teises — aina üks tagurlik mass; ei mingisuguseid muudatusi klassijõudude vahekorras, sest kõik klassid on jäädavalt neile revolutsiooni kavas ettevalmistatud seisukohtadele asunud; ei mingisuguseid kõhklevaid, vahe mised kihte, sest nad kõik on juba ette tagurluse nimekirja sisse kantud; ei mingisugust eelväge ja tagavaravägesid, sest nad kujutavad endast kõik lausa revolutsioonilikkude massi; ei mingisuguseid hulki, kes alles revolutsioonile lähevad, sest nad on juba ette revolutsiooniliku eelväe leeri

¹ Jules Favre — prantsuse kodanline vabariiklane, advokaat, pärast 4 septembrit 1870 a. minister, Thiers'i parem käsi Kommuuna mahasurumisel. — Felix Pyat — prantsuse väikekodanline käremeelne poliitikamees.

² Kõnest *I Internatsionaali* Londoni konverentsil (avaldatud ajakirjas „Kommunistlik Internatsionaal“ nr. 29, 1934 a., lk. 50.)

³ Lenin, „Marxi kirjavahetus Engelsiga“, venek. teostek. XVII köide, lk. 30, 3 tr.

¹ *Marx ja Engels*, venek. teostek. XXI köide, lk. 49.

arvatud; ei mingisuguseid jaamavaheid revolutsiooniliku võitluse arenemises, sest peamurdvat teed mööda on hulgad „viimase, otsustava võitluse“ kõrgemasse klassi üle viidud; ei mingisugust revolutsiooniliku partei igapäevast tööd hulkade valgustamiseks ja võitlusele ettevalmistamiseks, sest hulgad ootavad ainult põhjust, et ülirevolutsioonilikkude juhtide juhtimisel võitlusesse tormata; ei mingisugust organisatsioonilist ettevalmistust, mis liikumise tõusu kiirendab, sest meie eest töötab selle liikumise loodusejõud. See sugust tüüpi inimesi pidas Engels silmas, kui ta revolutsiooni arenemise järgmist kava välja naeris:

„Kõik ametlikud parteid ühinevad siin ühte hunnikusse, — meie, sotsialistid, aga seal hästi korraldatud väesalka. Suur otsustav võitlus, võit tervel väerinnal korraga! Tegelikult ei lähe asi nii lihtsaks. Tegelikult algab revolutsioon just vastupidiselt — sellest, et rahva määratu enamuse, kui ka ametlikud parteid ühinevad valitsuse vastu, kes selle tagajärjel eraldatuks osutub, ja kukutavad tema; ning alles siis jõuab kätte rahva suur jagunemine, sellega ühes aga ka meie võimuletuleku võimalus, ning seegi alles pärast seda, kui ametlikkudest parteidest need, kes veel võimalikkudeks jäävad, üksteise vastu tetsesedes, endid üksteise järel hävitavad.

Kui me tahaksime revolutsiooni *sedamaid, tema viimasest vaatusest, alustada*, siis käiks meie käsi väga halvasti“¹.

Seda Engelsi hiilgavat põhilauset revolutsiooni käigu ja arenemise kohta arendab Lenin veel eradamalt ja täielikumalt rohkem kui kolm aastakümnet hiljem:

„Arvata, et sotsiaalne revolutsioon oleks *mõeldav* ilma väikeste rahvuste ülestõusudeta asumaadel ja Euroopas, ilma revolutsioonilikkude plahvatusteta osa väikekodanluse poolt *kõigi tema eelarvamuste*ga, ilma mitteteadlikkude proletaarse ja poolproletaarlaste hulkade liikumiseta mõisnikkude, kiriku, monarhistliku, rahvusliku jms surve vastu, — nii arvata, tähendab *sotsiaalselt revolutsioonist lahti öelda*. Tuleb nii, et ühes kohas seab ennast ritta üks sõjavägi ja ütleb: „meie oleme sotsialismi poolt“, teises kohas aga teine ja ütleb: „meie oleme imperialismi poolt“, ning see on siis sotsiaalne revolutsioon!.. Kes „puhast“ sotsiaalset revolutsiooni ootab, see ei jõua teda *kunagi* ära oodata. See on revolutsioonäär sõnades, kellel ei ole arusaamist tõelikest revolutsioonist“².

Ja edasi:

„Sotsialistlik revolutsioon Euroopas *ei või olla* midagi muud, kui kõikide ja igasugu rõhutute ja rahulolematute hulgalise võitluse plahvatus. Väikekodanluse ja mahajäänud tööliste osad saavad temast paratamatult osa võtma — ilma seesuguse osavõtuta *ei ole hulgaline* võitlus võimalik, *ei ole mingisugune* revolutsioon võimalik, — ning nad saavad niisama

¹ Marx ja Engels, „Kirjad“, venek. kogu, lhk. 337. Engelsi kiri Bebelile 28 oktoobrist 1882 a.

² Lenin, „Enesemääramise üle peetud vaidluste kokkuvõtted“, venekeelne teostekogu, XIX köide, lhk. 269, 3 tr.

paratamatult liikumisesse tooma oma eelarvamusi. oma tagurlikke luulekujutusi, oma nõrkusi ja vigu. Kuid *objektiivselt* saavad nad *kapitalile* peale tungima, ning revolutsiooni klassiteadlik eelvägi, eesrindlik proletariaat, väljendades seda mitmekarvalise ja mitmehäälilise, kirju ja väliselt tükeldatud hulgalise võitluse objektiivset tõde, võib teda ühendada ja suunata, võimu võita, pangad oma kätte haarata, kõikide poolt vihatud (kuigi erisugustel põhjustel) trustid eksproprioneerida ning teisi diktaatorlikke abinõusid teostada, mis kogusummas kodanluse kukutamise ja sotsialismi võidu toovad, mis kaugelki mitte korraga „end ei puhasta“ väikekodanlisest rübust“¹.

Need, oma mõttesügavuse poolest tähelepanuväärt, Engelsi ja Lenini sõnad sisaldavad põhimised ollused vastuseks küsimusele, kuidas tänapäev kapitali pealetungi, fashismi ja sõjahädaohu vastu edukalt võidelda. Siia hulka käib juba nii proletaarse partei õige poliitika vajadus oma enese klassi hulkade suhtes, kui ka liitlaste suhtes, nii ülesanne laialist üldrahvalikku võitlusväerinda luua, kui ka rahvusvaheliste vastuolude osavalt ärakasutamine proletariaadi seisukohtade kindlustamise huvides. Kogu meie kogemus on enam kui ükskord tõendanud, et partei, kes enesele revolutsiooni lihtsustatult, naiivselt ette kujutab, *suuteline ei ole* tema organiseerija ja juhi osas esinema. Elavale ja võitlevale parteile pole midagi hädaohtlikumat, kui elutu valem, mis puhtmõttelisel teel aegsasti ette on valmistatud ja saadud: ta varjab võitluse tingimuste ja vormide kogu elavat ja kirevat mitmekesisust.

Ekslik on arvata, et revolutsioon areneb otsejoones nagu vibust lastud nool, et valmivas revolutsiooniprotsessis ei ole peatusi, vaheaegasid, taganemisi, et seda tugevamini edasi hüpata. Ekslik on arvata, et revolutsiooniliku partei taktika ei tule ehitada sellele klassijõudude vahekorrale, mis olemas on, vaid sellele, mida meie omale sooviksime. Ekslik on arvata, et proletaarsel parteil sellest küllalt on, kui ta nii revolutsiooni ettevalmistuse käigus, kui ka tema arenemises eneses ainult eelväe jõududele toetub, mitte aga tööliste-klassi enamikule. Ekslik on arvata, et proletaarne partei, teisi klassijõudusid tähelepanemata jättes, kõhklevaid klasse kas või ajutiseltki mitte püüdes revolutsiooni poole tõmmata, selge olukorra „klass klassi vastu“ loob. Ekslik on arvata, et revolutsiooni võib ettevalmistada ja teostada ilma vastuolude ärakasutamata *vastase* leeris, ilma ajutiste, osaliste kokkulepeteta teiste revolutsioneerivate klasside ja rühmadega ning nende poliitiliste organisatsioonidega.

¹ Lenin, sealsamas.

1889 a. soovitab Engels taani sotsialistile Trierile saadetud kirjas töölisteklassi huvide teisi parteisid ära kasutada:

„... ajutiselt toetada teisi parteisid ja sammusid, mis kas otsekoheselt proletariaadile kasulikud on, või endast sammu edasi majandusliku arenemise või poliitilise vabaduse sihis kujutavad...“

„Kuid mina — lisab Engels juurde — olen selle poolt ainult sel juhtumil, kui see kasu, mis sellel otsekohe meile või riigi ajaloolisele arenemisele majandusliku ja poliitilise revolutsiooni teel paistab, vastuvaidlematu on ja seda maksab, et teda kätte püüda. Ja seda kõig sel tingimusel, et partei proletaarne klassiseloole sellega küsimusemärgi alla ei satuks. See on minule — absoluutne piir“¹.

Partei klassiseloole kindlustamine, proletariaadi teadvuse, tema võitlusvõime tõstmine, tema seisukohtade kindlustamine, klassivaenlase seisukohtade nõrgendamine — see on mõõdupuu, mida Engels *kohuslikuks* peab küsimuse otsustamisel, kas üks või teine kokkulepe lubatav on.

Kuid see taktika on sügavalt vaenulik proletariaadi ja kodanluse klassilise koostöötamise ideele, mida teostas rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia; sest sotsiaaldemokraatlik poliitika riisus parteilt tema klassiseloole, ta kindlustas kodanluse seisukohta, nõrgendas ja demoraliseeris proletariaati. Sel revolutsioonilikul taktikal ei ole midagi ühist „vähema pahe“ poliitikaga, Hinderburgi poolt hääletamisega, Brüninguga liidu loomisega, sest „vähema pahe“ poliitikaga andis sotsiaaldemokraatia proletariaadi ühe seisukoha teise järel kodanlusele ära, puhastas teed fashismile ja valmistas proletariaadi lüüasaamist ette.

Neid Engelsi mõtteid arendab Lenin kolmkümmend aastat hiljem kolme vene revolutsiooni kogemuse põhjal edasi, noortele kommunistlikele parteidele seesugust painduvat ja manööverlikku taktikat õpetades, mis neil „pahempoolsuse“ lastehaigust aitaks ära võita ning võitlust kodanluse kukutamise eest tõesti enamlikult korraldada.

„Rahvusvahelise kodanluse kukutamise eest — rääkis Lenin — sõda pidada, sada korda raskemat, pikalisemat, keerulikumalt sõda, kui kõige visam harilik sõda riikide vahel, ning selle juures juba ette loovimisest, vaenlaste vahelistest huvide vastuolu (kas või ajutiselt) ärakasutamistest, kokkulepetest ja kompromissidest võimalikkude (kas või ajutiste, ebakindlate, kõlkuvate, tinglikkude) liitlastega ära ütelda, kas see ei ole mitte piirita naeruväärt asi?..“

Võimsama vastase võib võita ainult jõu kõige suurema pingutusega ning *tingimata*, kõige täpselt, hoolsamalt, ettevaatlikumalt, osavamalt ära kasutades igat kas või kõige väiksematki „pragu“ vaenlaste vahel, igat huvide vastaspoolsust eri maade kodanluse vahel, kodanluse mitmesuguste rühmade

või liikide vahel üksikutes riikides, — kui ka igat kas või kõige väiksematki võimalust omale hulgalist liitlast nõutada, olgu see isegi ajutine, kõlkuv, kindlusetu, mitteustav, tinglik. Kes sellest aru ei ole saanud, see ei ole mitte karvaväärtili marksismist ja *üldse* teaduslikust, praegusaegsest, „tsiviliseeritud“ sotsialismist aru saanud“¹.

Kui teie, seltsimehed, nende Engelsi ja Lenini sõnade üle sügavamalt järele mõtlete, kohandades neid meie ajastule, sellele poliitikale, mida meie kongress praegu lähemaks ajaks ära märgib, siis saate aru, et see taktika, mis kogu üleilmse töölisteliikumise kogemustel paljude aastakümnete kestel on järele proovitud, praegu Kommunistliku Internatsionaali, kõigi tema seksioonide ees kõige suuremad võimalused avab meie arenemise agitatsiooni- ja propaganda-ajajärgust välja jõuda ning kogu praegusaegse poliitilise elu kõige võimsamaks teguriks saada nii üksikutes riikides kui ka terves maailmas. (*Küduavalduused*.) Kuid nimelt seepärast, et meie praegu suure, *hulgalise poliitika* avarale teele välja jõuame, et me valmistume mitte sadade tuhandetega, vaid miljonitega rehkendama, et meie hakkame neid kihtisid oma mõju alla tõmbama, kes alles eila kas sotsiaaldemokraatia ridades või väljaspool igasugust poliitikat seisid, — just seepärast peavad Kominterni seksioonid erilist valvsust üles näitama *meie hulgalise poliitika võimalikkude parempoolsete ja oportunistlike moonutamiste* vastu, mis meie mõju kasvu hulkades ja proletariaadi võitlusvõime kasvu saavad takistama ning sellega proletaarse revolutsiooni tingimuste valmimist pidurdama. Ning siin peame veel kord meie õpetaja Engelsi poole pöörama ning tema võitlust oportunisti vastu meelde tuletama, seda halastamatut, taltsutamatu võitlust, mis poole aastasada tema, kui poliitilise võitleja, elust täitis.

Engels nägi väikekodanlast läbi ja läbi, seda väikekodanlast, kes kümnete erisuguste nägumoodide all püüdis töölisteliikumises omale pinda leida, seda liikumist nõrgendades ja ta ridu segi ajades. Marx ja Engels kisuvad surmava tabavuse ja järelaimamata pilkega sel väikekodanlasel näokatte eest, kes lädusa südamlikkuse all kõiki vilistlase väikseid näomoonutusi ja kombeid varjab. Sel väikekodanlasel on õigus endale igasugust nurjatust lubada, sest ta arvab, et ta nurjatu on „aususe järgi“.

„Isegi rumalus saab auväärilikkuseks, sest ta on ümberlukkamata tõestuseks veenete kindlusele. Iga

¹ „Bolshevik“, nr. 21 — 1932; lhk. 84. — Minu allakriipsutatud — D. M.

¹ Lenin, „Pahempoolsuse“ lastehaigus“, venek. teostek., XXV köide, lhk. 210, 3 tr.

tema tagamõtet toetab veendumus seesmisesse ausesse, ning mida kindlamini ta mingsugust petust või väiklast jätkust kavatseb, seda lihtsameelsemalt ja avalikumalt peab ta ennast üleval". See väikekodanik on „solgitoru, milles kõige hullupöörasemalt segatud on kõik mõtteteaduse, demokraatia ning igasugu sõnakõlksutamise vastuolud“¹.

Revolutsioonilikku märksismi kaitstes materdab Engels saksa reformiste, prantsuse possibiliste, inglise fabiaanlasi, materdab ultrapahempoolseid, ning samal ajal arvustab Engels erandliku kindluse ja kannatusega ning parandab proletaarsete juhtide, Wilhelm Liebknechti ja Bebeli, Lafargue'i ja Guesde'i tüüpi inimeste, oportunistlike vigu.

See väsimatu võitlus oportunismiga, eriti aga leplikkusega tema vastu, tõi talle tema poolt rünnatavate juhtide keskel aunime „kõige toorem inimene Euroopas“. Ning seda Engelsi kirglust, seda oskust „toores olla“ partei huvides, revolutsiooni huvides, on meil kõigil tarvis temalt õppida.

Keegi ei tahtnud nii proletaarse eelväe ühteliitumist ühtsesse töölistepartei ridadesse kui Engels. Ta tahtis seda samuti nagu meiega praegu, kuid ta teadis ja nägi, et ühinemine põhimõttel alusel töölisteklassi nõrgendab. Mis on sellest kasu, et proletariaat saab hulgalise partei ridades olema, kui see teda löa otsas kodanlusega koostöötamisele tirib? 1882 a. tervitab Engels Prantsusmaal töölisteparteis toimunud lahkuminekut Malonist ja Brousse'ist, kes klassivõitlusest loobusid, liikumise proletaarsest klassiiseloost lahti ütlesid ning lõhenemise paratamatuks tegid.

„Seda parem... — räägib tema. — Ühtsus on kaunis asi, *nüüka* kui see võimalik on, kuid on tähtsamaid asju kui ühtsus“².

Meie loeme tarvilikuks neid Engelsi sõnu nimelt nüüd meelde tuletada, kui meie siin, sellel kongressil, *rahvusvahelise töölisteklassi poliitilise ühtsuse lipu* kõrgele tõstame.

Sm *Dimitrovi* aruandega kriipsutas kongress eriti eredalt alla oma tahet ühtsa töölistepartei eest võidelda igal maal, ühtsa töölistepartei eest terve maailmas. Kuid see partei on võimalik ainult *põhimõtteliku ühtsuse* alusel, mitte aga väikekodanlike ja proletaarsete olluste mäda bloki alusel II Internatsionaali viisil ja sarnaselt. Meie tuletame tuhandetele, kümnetele ja

sadadele tuhandetele sotsiaaldemokraatlikkudele töölistele meelde, kes endid Marxi ja Engelsi poolehoidjateks ja õpilasteks peavad, et meie ühes nendega oma klassi vastu kuritöö toime paneksime, kui meie seda silmakirjalikku „ühtsust“ uuesti looksime, mis 4 augusti katastroofile¹, töölisteklassi ühe osa blokile kodanlusega viis, lõpptulemusena aga fashismi võitu kergendas. *Seesugust ühtsust ei ole töölisteklassil tarvis!* Meie tahame seda ühtsust, mille eest kogu oma eluaeg võitles meie õpetaja — Friedrich Engels. Selle ühtsuse saavutamiseks rakendame meie kõik oma jõud, ning me saame selle kätte. (*Ki-duavaldused.*)

Kuid seda kätte saada võib ainult partei, kes oma kasvava aktiivsusega hulkade usalduse võidab, partei, kes hulgalistele liikumistele juurdeminekul skematismist ja lihtsustusest üle saab. *Seesuguse* partei eest võitles Engels. Ta piitsutas halastamatult *passiivsust ja tegevusetust* kui oportunismi üht kõige kahjulikumate vormi. Oma kirj vahetuses tööliste juhtidega kordab ta väsimatult: partei peab *tegutsema* igasuguses olukorras; riigi kogu poliitilisest elust osa võtma; sise- ja välispoliitika iga tõsiasja aktiivsete väljaastumiste põhjuseks ära kasutama; igalpool ja alati, igal silmapilgul hulkadega ühes olema; õigel ajal *võitluse tõelikuks juhtsõna* üles seadma, mis hulkadest endist on välja läinud, liikumise kasvamise järgi teda uuega asendama, — seesugust taktika põhireeglit nõudis proletaarsele parteile tungivalt Engels.

Partei, kes oma mõtteosaliste kitsas, kinnises ringis elab, kes *väljaspool* seda seisab, mis rahvast huvitab, kes ei oska sellest kinni hakata, mis antud silmapilgul hulkasid lainetama päneb, kes ei oska rahva kaebusi ja igatsusi selgetes, arusaadavates juhtsõnades üldistada, — see partei ei suuda hulgaliste liikumiste etteotsa astuda.

Eriti teravalt tungib Engels nende kallale, kes hulkade võitluse otsustaval silmapilgul oma kohal ei ole. Sel puhul ütleb Engels otsekohe, et partei, kes seesuguse otsustava silmapilgu laseb mööda minna ilma et vahele segaks, on mõneks ajaks maha maetud.

Passiivsus ja tegevusetus, mida „pahempoolsete“ sõnakõlksudega maskeerides tihti praktikas *konspiratsioonimänguga*, põrandaaluse organisatsiooni enesesse-sulgumi-

¹ „Marxi ja Engelsi arhiv“, venek. 5 raamat, lhk. 329.

² *Marx ja Engels*, venek. teostek. XXVII köide, lhk 253. Engelsi kiri Bebelile 28 oktoobrist 1882 a. — Minu allakriipsutatud. — D. M.

¹ 4 aug. 1914 hääletas Saksamaa sots.-dem. partei rühm riigipäeval tervelt (peale kahe saadiku: K. Liebknechti ja O. Rühle) sõjakrediidide lubamise poolt, toetades seega kodanlust. — *Toim.*

sega varjatakse, kidunevad karbonarismiks¹, mis võõras on töölistepartei vaimule. Teisest küljest halvavad parlamentlik kretinism, kohanemine kodanlisele *seaduslikkusele*, maksku mis maksab, organiseerimise mitteseaduslikkude vormide tähtsuse eitamine ja vägivalla kartus omalt poolt töölisteklassi võitlusevõimetest.

Engels võitleb passiivsuse *mõlemat* liiki ilmuvuse vastu. Ta õpetab proletaarseid parteisid kodanlist seaduslikkust täiel ulatusel ära kasutama töölisteklassi jõudude kogumise huvides, et neid ette valmistada võitlusele proletariaadi diktatuuri eest, muutes sel kombel kodanlise seaduslikkuse võitluserelvaks kodanluse vastu. Ta paljastab bakuunilik-blankistlikku vandeseltsust, mida rahvusvaheline politsei töölisteorganisatsioonide vastu ära kasutab; ta soovib neile viimastele eriti valvsad olla nuhkide ja provokaatorite suhtes, kes töölisteorganisatsioonidesse sisse poevad. Ning samal ajal ei ole ta kitsi hoopide andmisel, mis sihitud nende sotsiaaldemokraatide pihta, kes valitsuse ees lipitsedes kuulutavad, et töölistepartei ei ole revolutsiooniliku vägivalla partei.

„Vägivalla vastu — kirjutab Engels meelepaha —, kui millegi iseenesest mittelubitava nähtuse vastu välja astuda sel ajal, kui me teame, et vägivald lõppude lõpuks midagi kätte ei saa!“²

Engels nõuab tungivalt, et proletaarsed revolutsionärid oskaksid *kõiki* võitlusevorme klassivaenlase vastu kasutada. Ning need Engelsi juhatused loob enamlaste partei, Lenini ja Stalini juhtimisel, ümber seaduslikkude ja mitteseaduslikkude töövormide kokkupõimimise määratuks, kahekümneviieaastaseks kogemuseks, mis, nagu teada, Kominterni II kongressi organisatsiooniliste otsuste aluseks pandi.

Kas on meie sektsioonid need juhatused ja kogemused lõpuni ära kasutanud? *Ei, ei ole kasutanud.* Paljud seltsimehed on veendunud, et fashistliku terrori tingimustes ei ole „legaalseid“ tööst kinnihakkamise võimalusi, ei saa töölisteliikumist avalikult arendada, laialist, hulgalist tööd hargestada. Kuid fashism on ju *sunnitud* hulgalist aluspinda looma, oma hul-

galisi organisatsioone ehitama, sotsiaalset demagoogiat tarvitusele võtma. Siit järgneb kommunistide ülesanne — hulgalistesse fashistlikkudesse organisatsioonidesse sisse tungida, fashistlikku sotsiaalset demagoogiat fashistliku diktatuuri vastu pöörata ning sel teel fashistlikku hulgalist aluspinda õõnestada. Ilma igapäevase, kavakindla tööta fashistlikkudes hulgalistes organisatsioonides, ilma seaduslikkude ja mitteseaduslikkude töömeetodite kokkupõimimiseta ei saa hulkade juurde läbi murda.

Samal ajal on ekslik arvata, et seadusliku töölisteliikumisega riikides mitteseaduslikud organisatsioonid meile asjatud on. Ettevõtjate terror sunnib meid kõigil maal ettevõtetes pörandaluseid rakukesi looma. Fashismi hädaohu tugevnemine kohustab „legaalseid“ (seaduslikke) komparteisid kõiki abinõusid tarvitusele võtma, et valmis olla pörandalla minekuks, — et mitte Itaalia ja Saksa komparteid vigu korrata. Peab meeles pidama, et ühise väerinna liikumine kõige enam tagaetud ja tagakiusatud komparteid, ilma valitsuse loata, tegelikult „seaduslikuks“ teeb, pörandalla peale toob, et hulgaline võitlus kõige sügavamalt konspireeritud organisatsioonid pinnale kannab.

Selles skematismis ja lihtsustamises, mille vastu Engels võitles, üheks teisen-diks on *taktika põhimiste põhilauseste mehaanlik tarvitamine ilma omapäraste tingimuste arvestuseta igal üksikul maal.*

Meie oleme proletariaadi üleilmne partei, mis on ehitatud tõeliku poliitilise ja organisatsioonilise ühtsuse alusele, partei, kes võtab kokku ja üldistab tervet üleilmset töölisteliikumise kogemust, partei, kellel on tõeliku *internatsionaalne* taktika, mis põhjeneb rahvusvahelise proletariaadi huvide ühtsusele. Kuid see internatsionaalne taktika ei jäta mingil kombel tähelepanemata erinevusi, mis üksikute maade arenemise iseäraldustest tingitud. Üleilmset töölisteliikumise kogemuse internatsionaliseerimine ei tähenda *schablooni* väljatöötamist, mida ühesuguselt kõigi maade töölisteliikumises võib tarvitada. See, kes arvab, et tarvitseb ainult mõnda valmis valemiga taskus hoida selleks, et kogu maailma töölisteliikumist ühe liistu peale tõmmata, see ei internatsionaliseeri töölisteliikumist, vaid külmutab teda ning takistab tema arenemist.

Engels oli tõeliku internatsionaalse juhi klassikalik kuju, kes täiuslikult valdas saladust, kuidas meie kommunistliku liikumise rahvusvahelist iseloomu õieti kokku

¹ Karbonarism — kinnise salaseltsi sektantsus. — Sõna on tekkinud Itaalia salajasest poliitilisest organisatsioonist „Carbonari“ (sõepõletajad), mis seal 19. sajandi algul tekkis ja iseseisva vabameelse Itaalia loomist nõudis. Oli õige lähedal „vabamüürlaste“ salaorganisatsioonile. Hiljem tekkis seesugune salaselts ka Prantsusmaal (Charbonnerie). — *Toim.*

² „Marxi ja Engelsi arhiiv“, I (VI) köide, lk. 78. Engelsi kiri Bloss'ile 21 veebruarist 1874 a.

põimida tema rahvuslikkude iseäralduste arvestusega. Ta oli tihedalt seotud saksa töölisteliikumisega, ta tundis ülihästi kõigis üksikasjades ka prantsuse töölisteliikumist; ta võttis 1844 a. peale kõige elavamalt osa inglise proletariaadi võitlusest, ta õppis põhjalikult tundma ameerika töölisteliikumist (ning käis ise ookeani taga); ta tundis haruldaselt hästi Itaalia ja Pürenei riikide proletaarset võitluse tingimusi ja käiku; teda huvitas sügavasti revolutsioonilik liikumine Venemaal, lääneslaavi ja lõunaslaavi maadel.

Nimelt see iga üksiku maa seisukorra sügav tundmine võimaldas Engelsil nende maade töölisteparteisid õieti juhtida, proletaarset Internatsionaali tõelik juht ja organiseerija olla.

„Itaalia talupoja vabanemine — kirjutas Engels Boviole — ei sünni selles vormis, milles teostub inglise vabrikutöölise vabanemine; kuid mida rohkem üks kui teine kasutab vormisid, mis nende oma tingimustele vastavad, seda enam saab see asja põhitõule koha olema“¹.

Niisugused on Engelsi tähtsamad taktilised juhatused meie suure ajastu valgustusel, nende ülesannete valgustusel, mis meie kongressi ees seisavad.

Engels õpetas meid meie taktika äramääramisel elavatele revolutsioonilikkudele protsessidele rahvaste elus mitte väljamõeldud kavade, varemalt valmistatud mõõdupuuga juurde minema, vaid igal üksikul maal igal antud silmapilgul klassijõudude antud paigutuse sügava tundmaõppimise põhjal, iga üksiku klassi, iga tema rühma seisukorra arvestuse põhjal, kõigi klassivastuolude ühiskogu ning proletariaadi poolt nende ärakasutamise viiside tundmaõppimise põhjal — tingimata arvestades kogu rahvusvahelist olukorda tervelt.

Engels õpetas meid sõjakas, teguvõimeline partei olema, ja nii liikumislaine tõusu silmapilkudel kui ka tema ajutise languse silmapilkudel oskama seda erilist leida, millest hulgad eluliselt huvitatud on, mis parteil lubab oma sidet tööliste-klassiga ja töörahvaga laiendada ja kindlustada; mitte ainult siis liikumisega ühinema, kui see juba on alanud, vaid teda ette valmistama, organiseerima ning hulgas usalduse võitmise liikumise etteotsa asuma; oskama iga sündmuse peale, mis hulkasid lainetama paneb, vastata; oskama kõige suuremaid liikumisi kuni otsustavate võitlusteni hargestada ning sellega

parteid seesuguseks jõuks muuta, mis kogu töörahva lugupidamist äratav ning tema usaldust oma enese jõudude vastu tõstab.

Engels õpetas meid võidu silmapilkudel mitte upsakaks minema, ajutiste lüüasaamiste silmapilkudel pead mitte norgulaskma. Lüüasaamise korral mitte kartma uuesti peale hakata, vaid peale häkkama kindla usuga, et meie teisel korral peame võidu saama.

Engels õpetas meid seesugust hulgalist poliitikat ajama, mis kõige laiemate töörahvahulkade kõige elulikumatele huvidele vastab, mis talurahva ja linna töörahvahulkade kokkuliitmist proletariaadi ümber soodustab. Praeguses olukorras tähendab see kõigepealt fashismivastase rahvaväerinna moodustamist kapitalistlikudel maadel ning rahvaste sõjavastase väerinna moodustamist rahvusvahelisel võitlusväljal. (Kiiduavaldused.)

Engels õpetas meid kainelt olukorda hindama, mitte ette ruttama, enne kui laialised hulgad liikumisesse ei ole tõmmatud, kuid ka mitte nende hulkade sabas sörkima, oma taktikat mitte nende kõige mahajäänuma osa järgi seadma, oskama tegevuse otsustavuse ja kiirusega neid hulkasid enesega edasi viia, liikumise iga edusammu kinnistada, tehes seda uute edusammude lähtepunktiks.

Engels õpetas meid töölisteklassi iga vaks kättesaadud õiguste eest võitlema, iga vastuolu vaenlaste leeris ära kasutama, mitte kunagi partei klässiseloomu ning proletariaadi kindlustamise huvisid ohveriks tuues; olema kõikjal neis organisatsioonides, kus on tööliste hulgad, võitluse mitteseaduslikke ja seaduslikke vorme kasutama, mis praegustes tingimustes tähendab põrandaalust organisatsiooni kindlustama tema põrandapealse mõju laiendamise hulkades ning seda mõju laiendamise põrandaaluse organisatsiooni kindlustamise teel.

Meie elame ja võitleme võrdlemata palju keerulikumal olukorral kui oli see, mis oletas Engelsi ajal. Kuid Engelsi kõige rikkalikum pärandus taktika alal ei ole oma tähtsust kaotanud ka selles uues olukorras. Kommunistid saavad veel kaua sellest pärandusest ammutuma ning enamlikult Engelsi juhatusi ellu viima.

Kas tähendab see seda, et neist juhatusetest küllalt on meie taktika äramääramiseks? Muidugi mitte. Engels ei olnud, nagu Marxki, ajalooliste tingimuste mõjul suuteline looma ning ei loonud revolutsiooniliku proletariaadi strateegia ja taktika lõ.

¹ Marx ja Engels, venek. teostek. XXVI köide, lhk. 233. Engelsi kiri Gennaro Boviole 16 aprillist 1872 a.

puleviidud teadust. Kuid aluseks sellele teadusele, mille lõi *Lenini ja Stalini* geenius, on tähelepanuväärt mõtted strateegia

ja taktika kohta, mida suured kommunismi põhjapanijad arendasid ja jõudumööda ellu viisid. (*Kiuduavaldused.*)

III. Meie jätkame Engelsi tööd

Meie, kommunistid, oleme Engelsi töö jätkajad.

Engelsi ja Marxi loodud revolutsiooniliku õpetuse suur, võitmatu jõud seisab selles, et ta *elab ja areneb* koos võitleva proletariaadiga, *rikastub* tema uue kogemusega, *teritub* võitluses tema vaenlas- tega.

II Internatsionaali juhid ei olnud suute- lised marksismi edasi arendama. Nad ei võtnud Marxi ja Engelsi õpetust *mitte* kui juhatust proletariaadi revolutsioonili- kule tegevusele, *mitte* kui õpetust vajadu- sest hulkasid kodanluse valitsuse vägivald- seks kukutamiseks, ja üldse klasside hävi- tamiseks ette valmistada. Ühed II Internat- sionaali juhid revideerisid marksismi, „täien- dasid“ teda väitega, et kapitalismi arene- misega mitte klassivastuolude teravnemine, vaid, vastupidi, nende pehmenemine kaa- sas käib. Teised nende hulgast tunnusta- sid küll sõnades marksismi põhilause- te õigsust, kuid muutsid need põhilause- dogmaks, mis õigustas leplikkust kapi- talistliku tõelikkusega, mis õigustas refor- mistliku praktika toetamist. Need inime- sed nimetasid endid marksistideks, kuid nad moonutasid, labastasid marksismi, rooki- sid välja tema revolutsiooniliku põhiolu. Nii valmistasid II Internatsionaali teooria ja praktika ikka suuremal ja suuremal mää- ral uuesti seda labast väikekodanlist üli- tärkust, mille vastu Engels kogu eluaja võitles. II Internatsionaali juhid ja ideo- loogid *ei ole mitte Engelsi tööd, vaid tema vaenlaste töö jätkajad.*

Engels lahkus meie hulgast 90-date aas- tate keskpaigas. Kuid nimelt neil aas- tel algas oma revolutsiooniliku tööd Lenin, kelle nimi on juhtivaks täheks saa- nud kogu rahvusvahelisele proletariaadile.

Marx ja Engels elasid, töötasid ja võit- lesid monopolistliku kapitalismi eelsel ajal- tul, mil kodanline ühiskond üldiselt tõus- vat joont pidi arenes; rahvuslike sõ- dade ja kodanliste revolutsioonide lõpule- viimise ajastul Lääne-Euroopas; ajastul, mil Inglismaa üleilmse kaubandus-töös- tusliku esikoha veel oma käes hoidis, üle- ilmse proletariaadi eelväeks aga veel Saksa- maa proletariaat oli; ajastul, mil tööliste- liikumine alles iseseisvaks poliitiliseks liiku- miseks välja kujunes, mil proletaarsed

parteid alles moodustusid. See ajastu an- dis Marxile ja Engelsile kõik vajalikud algained, et proletariaati *revolutsiooniliku teooria võimsa relvaga* varustada.

Kuid Marx ja Engels ei püüdnud kunagi proletaarse revolutsiooni täpset marsikava ette ära näha, temale täpset taktika te- gevusemäärustikku ette kirjutada, seesu- gustele küsimustele vastust anda, mis nende ajastu tingimustes lahendamatud olid.

Engels, kes hiilgavaid lehekülgi pühen- das sotsialismi arenemisele utopiast tea- duseks, paiskas enam kui üks kord pilke- rahet nende kaela, kes teadusepinnalt lah- kusid ja „tulevase ühiskonna arhitektoo- nika“ üle targutasid. Ta kirjutas enam kui üks kord, et ta on rahul „tulevase ühis- konna inimeste pärast, kes igatahes ruma- lamad ei saa olema kui meie ja teie.“

Marxi kapitalismiarvustuse puhul kirju- tas Engels, et „selle arvustuse tulemused sisaldavad samuti ka niinimetatud otsuste *algidusid*, kuivõrd need otsused praegusel ajal üldse võimalikud on“. See käib täie- likult muidugi ka Engelsi oma tööde kohta. Neid geniaalseid ideesid, kavandeid, algi- dusid, millest II Internatsionaali pedan- did ja vilistlased oma pimeduses mööda läksid, arendasid edasi ja muutsid nad hästi- korraldatud õpetuseks suured enamused — *Lenin ja Stalin.*

Leninile ei olnud marksism dogmaks, vaid juhatuseks revolutsiooniliku tegevuse jaoks. Juba läinud sajandi lõpul, seoses parteiprogrammi pärast peetavate lahingu- tega, kirjutas Lenin:

„Meie ei vaatle Marxi teooriat koguni mitte kui midagi lõpuleviidud ja puutumatut; vastupidi, me oleme veendunud, et ta ainult nurgakivid pani sel- lele teadusele, mida sotsialistid *peavad* edasi viima igas suunas, kui nad elust maha ei taha jääda“¹.

Juba „Kapitalis“ on kapitalistlike kude monopolide hiiglasuur kasv ette kuuluta- tud. Engelsi viimastes töödes (näiteks visan- dis börsi kohta) leidub juba katse rida uusi nähteid kapitalistlikus majanduses iseloo- mustada. Kuid Engels suri, ilma et ta oleks jõudnud juba 90-tel aastatel alanud kapitalismi imperialistliku arenemisastme iseäraldusi avastada.

¹ *Lenin*, „Meie programm“, venek. teostek. II köide, lk. 92, 3 tr.

Monopolistlik, mädanev kapitalism; kõigi kapitalistlikkude vastuolude enneolematu teravnemine; kapitalismi üldkriis, mille läh-
tepunktiks oli 1914—1918 a. a. ilmasõda ning oktoobrirevolutsiooni võit, mis inim-
soo ajaloos uue ajastu avas; sotsialistlik ehitustöö ja sotsialismi võit NSV Liidus, — see on see uus, mida ei teadnud ega ei võinud teada Engels, see on see uus, mida marksistid pidid teoreetiliselt üldis-
tama ning sellega revolutsioonilikku pro-
letariaati tema edasiseks võitluseks rel-
vastama.

Jutuajamises Ameerika tööliste saatkon-
naga andis Stalin mõningatel lehekülje-
kestel kokkusurutud iseloomustuse sellele
raudvarale, mis Lenin marksismi varakambri
juurde tõi. Neid mõningaid nappe lehe-
küljekesi on vaja lugeda ja ikkaveel kord
lugeda: nad on hulka kõiteid väärt. Siin
võtab Stalin *marksismi arengu leeninliku
jaamavahe* sisu kokku: imperialismi kui
kapitalismi viimase arenemisjärgu analüüs;
marksismi kõige tähtsama osa — prole-
tariaadi diktatuuri õpetuse — edasine läbi-
töötamine; proletariaadi diktatuuri ajajärgu
sotsialistliku ehitustöö vormide ja viiside
küsümuse läbitöötamine; proletariaadi he-
gemoonia hästikorraldatud süsteemi loo-
mine; rahvuse ja asumaade küsümuse,
kui proletaarse revolutsiooni tagavara-
vägede küsümuse läbitöötamine; parteiõpe-
tuse loomine.

Lenini teene on see, et ta kommunisti-
tide seisukoha imperialistlikkude sõdade
ajal ära määras, — seisukoha, mille ta
imperialistliku sõja kodusõjaks muutmise
juhtsõnas kinnistas. Ja seda on vaja seda
enam alla kriipsutada, et katseid on teh-
tud asja nii kujutada, nagu oleks selle juht-
sõna esivanemaks Engels. See pole õige,
seltsimehed. Engelsil on liiga palju tee-
neid maailma töölistekssi ees, kui et
meie seda tema arvele kirjutaksime, mida
ta ei rääkinud. Engels ei elanud imperia-
listi ajajärgul, temal tuu rahvusvahetise
sotsialismi seisukohti peamiselt rahvuslik-
kude sõdade suhtes ära märkida. Kui enam-
lased Engelsi 90-date aastate töödele
oleksid dogmaatilisel juurde läinud, siis
ei oleks nad imperialistlikkude sõdade küsi-
muses marksistlikku seisukohta nii edasi
arendada suutnud, nagu seda Lenin tegi.
Lenin, ja ainult Lenin, andis põhimõtte-
likult uue ja ainuõige seade nii imperia-
listliku sõja iseloomu küsümuses kui ka
proletaarse partei seisukoha küsümuses
selle sõja suhtes. Ja nimelt sellepärast,
et meie omä suure õpetaja Engelsi mäles-
tust austame, oleme meie selle vastu, et

ta pühakujaks muudetakse, et ajaloolist tõe
maha vaigitakse või ilustatakse.

Lenini tööd, kes marksismi uuele ast-
mele tõstis, jatkas igas suunas Stalin.
Stalini töödes, kõnedes, kogu tema tege-
vuses ning tema poolt juhitud rahvus-
vahelises enamluse parteis *elab, kasvab
ja rikastub marksistlik-leninlik teooria*,
mille üheks alusepanijaks Engels oli. (*Kiidu-
avaldused.*)

Stalin arendas marksismi edasi ühes
meie ajastu põhiküsimuses — küsümuses
sotsialismi ülesehitamisest ühel maal.
Enamlased ei pidanud Engelsi vanadest
vormelitest kinni, mis kõlbulikud olid tseisel,
ammu seljataha jäänud astmel. Stalini juhti-
misel purustasid nad hävitavalt trotskistid
ja sinovjevlast, kes püüdsid neid vorme-
leid proletaarse revolutsiooni vastu kasu-
tada. Lenin tõestas, et kapitalismi eba-
ühtlase, hüppetaolise arenemise juures im-
perialismi tingimustes sotsialismi võit ühel
maal võimalik on. Stalin *arendas ja kait-
ses* seda teooriat ja viis ta ellu. (*Kiidu-
avaldused.*)

„See, mida Engels läinud sajandi 40-datel aastal monopolistliku kapitalismi eelsetes tingimustes ühel maal teostamatuks ja võimatuks pidas, sai teostatavaks ja võimalikuks meie maal, imperialismi tingimustes.“

Muidugi, kui Engels elus oleks, — rääkis Stalin ÜK(e)P XV konverentsil — ei hakkaks ta vanast vormelst kinni pidama, vaid oleks, vastupidi, kõigiti meie revolutsiooni tervitanud, öeldes: „Käigu kuradile kõik vanad vormelid, elagu võidurikas revolutsioon NSV Liidus!“¹

Ei „Gotha programmi arvustuses“, ei Engelsi töödes ega Lenini töös „Riik ja revolutsioon“ ei olnud need *kommunismi esimese arenemisjärgu konkreetset küsümused* üles seatud, mis Stalin üles seadis ja mis ta kõige suurema julgusega ja sügavusega lahendas.

Meie hakkasime sotsialismi ehitama kerjuslikul ja laostatud maal, mis kodanluselt madala tehnilis-majandusliku taseme oli pärinud, maal, mis kapitalistlikkude riikidega on ümber piiratud. Ja sealjuures hakkasime meie sotsialismi ehitama *esimest korda inimsoo ajaloos*.

Ja *Marxi, Engelsi ning Lenini* õpetust edasi arendades, seda loomevõimeliselt elavas elus kehastades, töötas Stalin *esimesena* konkreetset välja ühtsa ja sügavalt läbimõeldud plaani sotsialistlikuks peale-
tungimiseks meie maal; töötas läbi küsümuse sotsialistlikust industrialiseerimisest kui sotsialismi võidu tingimusest NSV Liidus; küsümuse kolhoosilisest korrast,

¹ Stalin, „Sotsiaaldemokraatlikust kallakust meie parteis“, venek. koguteoses „Vastastinnast“, lhk. 379.

kui talurahva sotsialistliku ümbertöötamise teest proletariaadi juhtimise all; küsimuse kapitalistlike olluste hävitamise jaama- vahedest ja viisidest (nende olluste piirami- se poliitikast kuni kulakluse, kui klassi, likvideerimise poliitikani); küsimuse töö organiseerimisest sotsialistliku ehitustöö tingimustes ning võitlusest väikekodanlise ühtlustamise vastu; küsimuse inimeste tead- vuses kapitalistlike jäänuste hävitamise tingimustest ja teedest, uue, sotsialistliku kultuuri ehitamisest. Stalin näitas, et sotsia- lismi ehitada — tähendab kõigepealt pro- letariaadi diktatuuri kindlustada, proleta- riaadi diktatuuri kindlustamine ja sotsia- listliku ehitustöö edusammud aga toovad enesega kaasa proletarise demokraatia õit- sengu. Ning kõik need *Stalini* teoreetilise põhilauseid on enamlased tema juhti- misel luuks ja lihaks kehastanud.

Stalini seesugused tööd ja esinemised, nagu tema aruanded partei kongressidel, nagu tema kõne marksistidest-põllutege- laste konverentsil, nagu tema kuulsad kuus tingimust, nagu staalinlik kolhooside põhi- kiri, nagu tema märgitud muudatused nõu- kogude põhiseaduses, nagu tema esine- mine uute inimeste kohta, kes tehnika vallu- tanud, — lühidalt öeldes, *Stalini* iga esine- mine ei ole ainult tähis sotsialistliku ehi- tustöö teel NSV Liidus, — see on ühtaegu ka Marxi-Lenini teooria rikastamise ja süvendamise tähis. Nendest töödest õpi- vad ja saavad õppima kõigi maade eesrind- likud töölised.

Stalin annab näite proletarise riigi poliit- ikast, mis ehitab klassideta, sotsialistlikku ühiskonda kapitalistliku ümbritsuse tingi- mustes. *Stalin* töötab välja põhialused üleilmse proletarise partei — Kommunistli- ku Internatsionaali — poliitika jaoks kapi- talismi üldkriisi ning kahe süsteemi — ka- pitalismi ja sotsialismi — võitluse tingi- mustes. Hiina revolutsiooni kogemustel töö- tas *Stalin* läbi küsimuse rahvusliku revol- utsiooniliikumise nõukogude revolutsiooni- niks ümberkasvamise konkreetsetest tee- dest. *Stalin tõstis Marxi-Engelsi-Lenini õpetuse kapitalismilt sotsialismile ülemini- keku ajajärgust uuele astmele.* (Kiiduavald- dused.)

Lenin ja Stalin ei piirdunud Marxi ja Engelsi üksikute visanditega *strateegia ja taktika* küsimustes. Oma raamatus „Leni- nismi põhialustest“, mis käsiraamatuks on terve maailma proletarsetele revolutsio- nääridele, kirjutas Stalin, et ainult

„proletariaadi avalikkude väljaastumiste ajajärgul, proletarise revolutsiooni ajajärgul, kui kodan- luse kukutamise küsimus otsese praktika küsimu-

seks on saanud, kui proletariaadi tagavaravägede küsimus (strateegia) üheks kõige põnevamaks küsi- museks on muutunud, kui kõik võitluse- ja organisat- sioonivormid — nii parlamentlikud kui ka väljas- pool parlamenti (taktika) — täie selgusega on näh- tavale tulnud — ainult sel ajajärgul oli võimalik proletariaadi võitluse terviklikku strateegiat ja läbi- töötatud taktikat välja töötada“¹.

Lenini ja Stalini teene on see, et nemad Marxi ja Engelsi üksikute taktiliste põhi- lausete uuesti jaluleseadmise ega ei piirdu- nud, vaid neid edasi arendasid ning leni- nismi strateegia ja taktika — proletariaadi revolutsiooniliku võitluse juhtimise tervik- liku teaduse — löid.

*

Nelikümmend aastat on Friedrich Engelsi surmapäevast möödunud. Mäherduse hiig- lapika tee on üleilmne töolisteliikumine, kogu inimsugu nende aastate kestel ära käinud! Vana, tsaristliku vägivallariigi ase- mel on *suur sotsialismi ehitav maa*. Vari- seb kokku põline Hiina müür: Hiina rahva 400 miljonit on liikuma pandud; nõuko- gude revolutsiooni lipp levib üle kuue Hiina provintsi, kus elab 100 miljonit ini- mest. Sotsialismi edusammude mõjul NSV Liidus kasvab ja laieneb töörahva seas või- mas liikumine sotsialismi poole terves kapi- talistlikus ilmas. Kapitalistlike riikide kodanlus rüüstab maid ja linnu, kutsub uuesti ellu keskaegsed piinakambrid orjas- tatud rahvastele, külvates vihavaenu ja pahameele tormi kõigi rõhutute seas. Ei ole Marxi ja Engelsi I Internatsionaali. II In- ternatsionaal laguneb kui mädanev kude, kuid tööinimesed liituvad ikka tiheda- malt III, Kommunistliku Internatsionaali üm- ber, *Marxi ja Engelsi, Lenini ja Stalini Internatsionaali, NSV Liidu võidurikka sotsialismi Internatsionaali, kogu maailma proletarise revolutsiooni Internatsionaali ümber.* (Kiiduavaldused.)

„Ma arvan — kirjutas Engels 1874 a., — et järg- mine Internatsionaal — pärast seda, kui Marxi teo- sed rea aastate kestel oma mõju saavad avaldama — saab puht kommunistlik olema ning ilmingimata meie põkimõtted üles seadma“².

See Kommunistlik Internatsionaal on esindatud siin saalis. Ta ühendab oma alla rohkem kui kuuskümmend maad, tal on miljoneid poolehoidjaid, kes kompar- teide mõju all seisavad, kõigi rahvaste ja rahvatõugude seas, kõigis maailma otsa-

¹ *Stalin*, „Leninismi küsimused“, lhk. 55.

² *Marx ja Engels*, venek. teostek. XXVI köide, lhk. 374. Engelsi kiri Friedrich Albert Sorgele. — Minu allakriipsutatud — *D. M.*

des. Marxi ja Engelsi õpetus valitseb täielikult maakera ühel kuuendikul osal, tema taga seisab võimas riik, sotsialistlik majandus miljardiliste rikkustega, tema taga on maa 170 miljoni elanikuga. Tema, see õpetus, purustab kõigil maadel orjade ahelad, et kogu maailma vallutada.

Relvastatud selle õpetusega, hoolimata terrorist, piinadest ja tagakiusamistest, organiseerivad kommunistid, liidavad ning tõmbavad ühes võitlusele ja viivad võidule proletaarlased, töörahva, asumaade orjad. Kommunistlik Internatsionaal on

saanud inimsoo juhtivaks täheks ja pääste-ankruks viletsusest, fashismist ja sõjast pääsmisel.

Elagu Kommunistlik Internatsionaal (*tormilikud kiiduavaldused*) — Marxi ja Engelsi, Lenini ja Stalini suur, võitmatu partei.

(*Tormilikud kiiduavaldused, mis õvatsiooniks üle lähevad, kestavad mitu minutit. Kõik saalis olivad tõusevad püsti. Hüüded kõikide saatkondade poolt. Lauldale „Internatsionaali“ ja „Carmagnole“*.)

MÄRGATUD TRÜKIVEAD.

Lhk.	Veerg.	Rida.	Trükkitud:	Tuleb lugeda:
1	1	18 alt	maailma	maailma-
1	2	1 ülev.	otsustavus	otsustavust
6	2	25 „	proletaarsest	proletaarset
			õhutajate	õpetajate
6	2	19 alt	Tormilikud	(Tormilikud
8	2	16 „	ministri	ministrid
18	2	4 „	annab	andis
31	2	24 ülev.	levib	lehvib

Klassivõitlus

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 9 (180)

Журнал на эстонском языке

1994

Издательское Товарищество Иностранцев Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер., № 2
Välismaatööliliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põiknuias № 2

Hind 75 kop.